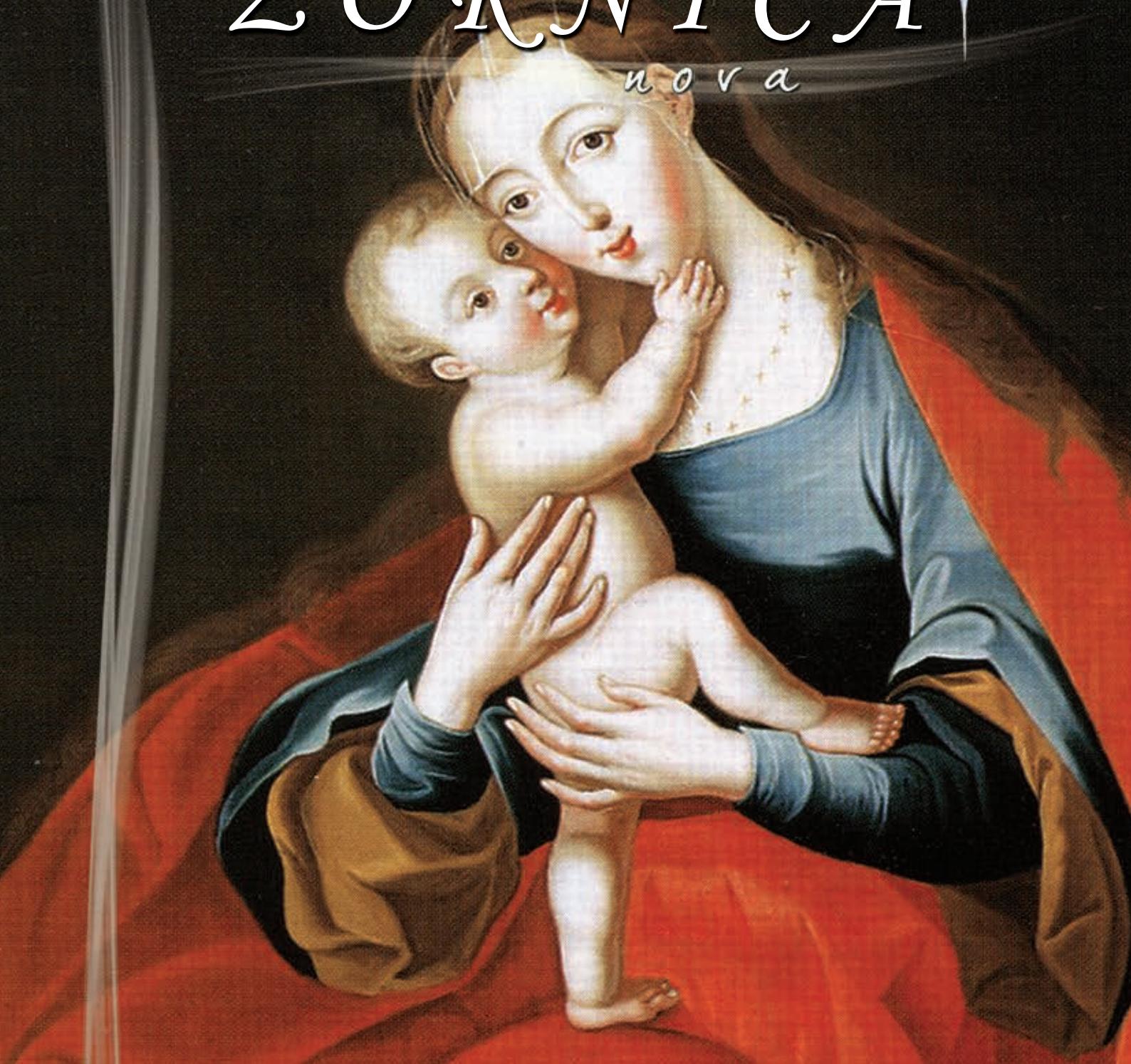

22. god. 4. broj

2020. g.

ZORNICA

nova

*Zdravo blago, o nebesko, zdrav' Sinčiću moj,
Zdravo radosti zemaljska, Golubiću moj!*

Marija Pomoćnica iz Virovitice

Na naslovnoj strasnici ovog božićnog izdanja vidite sliku Marije Pomoćnice iz Virovitice. Sveti Ivan Zlatousti prvi je 345. Mariju nazvao tim imenom. I u Lauretanskim litanijama zazivamo ju kao Pomoćnicu kršćana. Taj zaziv je uvršten u litanije poslije pobjede kršćanske vojske nad Turcima 7. listopada 1571., u bitki kod Lepanta. Tada su Turci bili nadmoćniji brojem lađa i vojnika, ali kršćani su se zavjetovali Mariji i uspjeli pobijediti. Njemački renesansni slikar Luke Cranacha je načinio stotinjak slika istom tematikom, ovu čuvaju virovitički franjevci, a ona je dar grofa Marka Pejačevića.

Citat iz pjesme: „Zdravo blago...”

*Novi vinac andjeoski 234. str., Budimpešta, 1925.
Društvo sv. Stipana*

Majka dobrog savjeta iz Samobora

Na omotu se nalazi slika koja se čuva u Samoboru, to je jedna inaćica od starih ikona tipa Eleouse, ovo je tip Augustinske Bogorodice. Štovanje ovoga lika započelo je potkraj 15. stoljeća u augustinskom samostanu Genarazzanu kraj Rima. Pobožna tradicija pripovijeda da je tamo na čudesan način 25. travnja 1467. prenesena jedna slika Majke Božje, koja se stoljećima prije toga štovala u gradu Scutari u Albaniji. Ova je slika poznata i kao zasštitnica od turske opasnosti, kult joj je pojačan u 17. st. tijekom oslobođanja europskih zemalja od Osmanlija. Na baroknoj slici dva anđela simboliziraju prenošenje slike iz Albanije, a u dnu slike su hodočasnici koji traže Gospinu pomoć. Papa Leon XIII. je uvrstio zaziv Majko dobrega savjeta, moli za nas u Lauretanske litanije 1893 godine.

IZ SADRŽAJA:

Radujte se narodi	3
A kada dođe punina vremena...	4
Pečuh ima novog biskupa	6
Poklon za Božić	6
Isus, odnono Bog u pozdravnim formulama	8
Djeca crtala o Presvetom	10
Moć paljenja svijeća	12
Krizma u Pečuhu	13
Pokoj vjekovječni...	14
Ovaj Božić neće biti isti	15
Obnavljaju se crkve u Podravini	16
Praznik pjevanja u Vršendi	17
Sjećanje na muzeologa	18
Jaslice u franjevačkoj crkvi	21
Preminuo farnik Joško Preč	23
Lucija	25
Hodočasnik, pješak	26

Stipan Bešlin

BADNJA NOĆ

Zemlja se snijegom zavila
I zvijezdice sjaju,
Srebrnaste niti tiho
U mraku titraju.

U očima djece male
Radost, sreća sijeva,
Srce mi nadama nosi,
Hvalospjeve pjeva

Isusu što ima srce
Čisto k'o kap rose,
Na usnama smiješak blagi
I nožice bose.

A sa crkve zvono bruji
I tišinu dira.
To je Isus sišo na zemlju
Sa grančicom mira.

*Stipan Bešlin
Tajanstvenosti trag
UG Urbani Šokci, Sombor, 2011*

Stručni savjetnik: vlč. Ladislav Ronta

Fotografije: Akoš Kolar, Lilla Trubić, Marija Fülöp Huljev, Duro Taradija

Omot: Tomislav Taradija

Priprema za tisak i tisak: Croatica

Urednica: Milica Klaić Taradija

Osnivač i nakladnik: Zaslada Zornica

Adresa uredništva: 7639 Kőkény, Kossuth Lajos 10/b.
Mobitel: 06/30/4110461

E-mail: zornicanova@gmail.com, milica40@freemail.hu

HU ISSN 0866-5788

Čitajte nas iz tjedna u tjedan na portalu zornicanova.hu

Támogatók:

Radujte se narodi kad čujete glas...

Govoreći o Kristovoj uzvišenosti sv. Pavao kaže: „Zemlja će proći, a ti ostaješ. I sve će ostarjeti kao ogrtić i promijeniti se, a ti ostaješ isti i tvoje godine neće prestati” 22 (Heb 1,11-12)

U Došašću u evanđeoskim ulomcima slušali smo o „posljednjim stvarima”, svršetku svijeta. Evanđelje ne kaže da će biti kraj svega što postoji, već samo opominje: „Pazite budni budite, jer ne znate ni dana ni časa”.

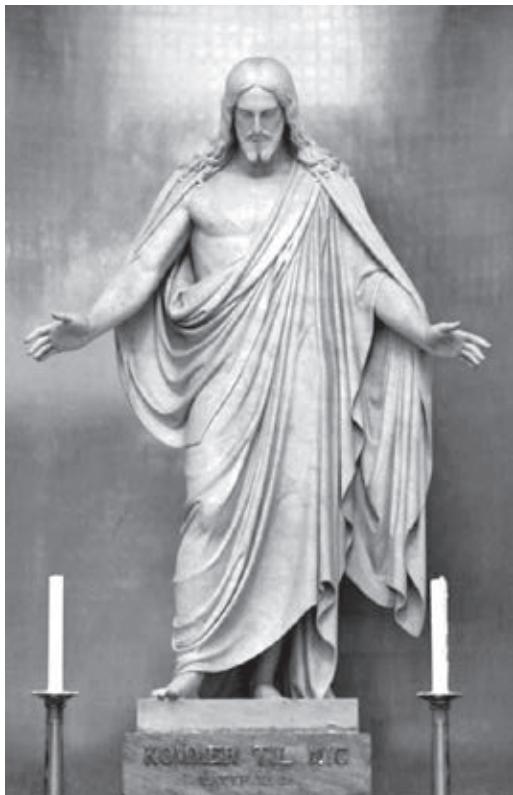
U nadi da smo ovo razumjeli i mudro iskoristili i pripravili se za najradosniji blagdan kršćana uđimo sada u otajstvo Božića, Isusa Krista njegova pojavka na zemlji, njegova rođenja.

Božić je blagdan radosti i nade, očekivanja. Iako ga slavimo 25. XII., cijeli je prosinac u ozračju Božića na ulicama, trgovima, reklamnim letcima, trgovackim centrima. Oni to znaju iskoristiti i privući kupce uz božićne pjesme, primjerice, prodati prošlih godina u Hrvatskoj samo, do 13 milijardi kuna svoje robe u božićnom vremenu, a često kršćani taj dolazak Kristov ne primijete od te silne materijalizacije. Šteta! Božić prođe mimo njih. Ove godine, očito, ne zato što mi nećemo trošiti, nego nas je prisilila ova, moderna kuga, da nam novac ostane u džepu. Mi se ne znamo sami odreći u ime dobra bližnjega koji je u nevolji. Ni smo spremni dok nas nešto na to ne prisili, ali onda od toga nemamo duhovne koristi.

Rođenje Isusa Krista ni nakon 2000 godina nije zaboravljeno, ni potisnuto, ali jest sve više materijalizirano i zamagljeno.

Isus nije govorio ni spomenuo, kad je i gdje je rođen. On je govorio o svom poslanju i razlogu svojeg Božanskog dolaska na svijet. Samo se jednom slikovitom rečenicom osvrnuo na svoje rođenje: „Ja svijetlo, došao sam na svijet da ni jedan koji u mene vjeruje ne ostane u tami (Iv 12,46) i naglasio On, Sin Čovječji i „Sin Božji” kako se nazvao. „Dok sam na svijetu, svijetlo sam svijetu.” (Iv 9,5)

Božji dolazak među ljude, rođenje Isusa Krista nije samo igra svjetlosti i tame. Krist je došao ne da ostane i zasvjetli kao meteor, već da ostane među ljudima

svih vremena po svom učenju i euharistiji kako bi svima bio životna svjetlost. Krist je došao i pozvao svakoga da u njegovom svjetlu promotri svoj sveopći život. Njegovo svjetlo pomaže čovjeku da uvidi što bi trebao i što nikako ne bi smio učiniti. Da uvidi što može sam, a što može tek Božjom pomoći koju on daje svakome. I da svakoga upozori da će odgovarati za svaku izrečenu riječ.

Da li u današnjem svijetu i u životu prevladava svjetlost ili tama? Kako ljudi žive u ovom svijetu napretka i velikih dostignuća? Uz velika bogatstva, zalihe hrane i lijekova, koliko je siromašnih i bolesnih na drugoj strani koje civilizacija ni očešala nije, koji žive u hladnoći, neimaštini i odbačeno-

sti? Zemlja je opterećena tamnim čovjekovim mislima, riječima, djelima. Pretovarena je mentalnim zaganđenjem (Vesna Krmpotić). S mnogim današnjim ljudima nešto nije u redu.

Za tamu koja prekrila mnoge umove, kao i za poteškoće koje pritišću milijune, nije kriva nauka, napredak, nego čovjek koji iza toga stoji. Dobri i plemeniti ljudi nastoje da sva dobra služe svim ljudima. A egoisti, bili oni veliki učenjaci ili moćni vladari, osim sebe i svojih, druge niti poštuju niti cijene.

Kristovo svijetlo – učenje –, pomoglo je i pomaže svakome da pronađe put koji traži. Siromašni i ponizni pastiri obasjani Božanskom svjetlosti pošli su za njim. Božanska svjetlost pokazala je put i mudrim ljudima koji su razmišljali i povjerovali. A stanovnici Betlehema, iako su bili blizu kao i moćni i mudri ljudi Jeruzalema, nisu. Prvi nisu marili, a moćni Herod kad je saznao, počeo je „tražiti dijete da ga ubije”. (Mt 2,13). A zar se to ne događa i danas?

Promatrajući kip Isusa Krista, /vidi sliku gore/ rad Danskog kipara Bertel Thorwaldsen u Kopenhagenu (Frauenkirche), neki je turist, rekao da to nije posebno značajno djelo. „Vi ovo djelo promatrare odozgo”, odvratio mu je vodič i dodao: „da bi vidjeli njegovu veličinu morali bi kleknuti i pogledati odozdo”. „Dodatašmo mu se pokloniti!” rekoše mudraci i uđoše u

kuću i nađoše dijete s Marijom, majkom njegovom, padoše ničice i pokloniše mu se. (Mt 2,2.11).

Andeoska pjesma: „Slava Bogu – mir ljudima” pokazuje put do mira. Tko poštije Boga, poštije i čovjeka. Takvi ljudi i narodi mogu živjeti u miru. Tko ne mari za Boga i njegove zakone, druge poštije ukoliko ih se boji ili mu to koristi.

Isuse, mire i pomirenje naše. Unesi mir u svako srce, u svaki naš dom i obitelj. Unesi mir u države i među narode. Unesi mir u srca mladih, djece i starije popu-

laciјe. Mir nam je svima potreban i on je sve u životu.

Stoga blagdan mira – Božić – čestitam od srca svim čitateljima Zornice nove, dobrosusjedskom mađarskom narodu, svim Hrvaticama i Hrvatima u Mađarskoj. Pa neka se čuje u vašim domovima božićna pjesma: „Rodio se Bog i čovjek usred štalice” i sve ostale, najljepše hrvatske božićne pjesme na svijetu.

Radostan Vam i blagoslovjen Božić i beričetna Nova 2021. godina.

Vlč. Marko Bubalo, svećenik u miru

„A kada dođe punina vremena, posla Bog svog Sina, rođena od žene.”

Polnočka Pečuh, 2019.

Draga braćo i sestre u Kristu!

Siguran sam da mnogi od vas misle kao i ja, da je najljepši dio Božića, najviša točka slavlja, kada radi polnočke, prekinemo slavlje kod kuće i dođemo zajedno slaviti tajnu Božića, rođendan Isusa.

Sveti Pavao apostol u pismu Galaćanima lijepo govori: „A kada dođe punina vremena, posla Bog svog Sina, rođena od žene.”

Rođenje Isusovo je doista punina vremena, naime od njegovoga rođenja se računa vrijeme. Danas se, hvala Bogu, sve više čuje: ove i ove godine poslije Krista, umjesto ove i ove godine poslije naše ere.

Prorok Izaija je skoro osam stoljeća prije Isusova rođenja prorekao: – Bog daje znak: „Evo, začet će Djevica i roditi Sina i nadjenut će mu ime Emanuel, (Iz 7,14), što znači „s nama Bog.” Prije rođenja Isusa Krista, Bog je među narodom bio nazočan u njegovim prorocima, oni su upozoravali narod da zakone i zapovijedi treba obdržati.

S Isusom se u nama nastanio Bog, s nama je u našim brigama, ali i radostima, u svakodnevnom nam životu.

U evanđelju Ivanovu možemo pročitati evanđele evanđelja, radosnu vijest „Uištinu, Bog je tako ljubio svijet te je dao svoga Sina Jedinorođenca da nijedan koji u njega vjeruje ne propadne, nego da ima život vječni.” Malo ljudi može protumačiti zašto je Božić postao svetkovina ljubavi i darivanja. Mnogi to govorile, jer čuju od drugih, a uištinu i ne misle na onoga zbog koga je Božić postao praznik ljubavi, na Isusa Krista. On je naime najveći dar od Boga za sve nas, i sjećanje na taj čin budi u nama želju da se međusobno darujemo. Ako Božić slavimo bez Isusa Krista, kao da slavimo prolazeći pokraj blagdana. I ne tako davno

Vlč. Ladislav Bačmai i ministrant Petar Balaž

umjesto Božića slavili smo praznik jelke, slavili smo djeda mraza, no hvala Bogu nije bilo dovoljno to nekoliko desetljeća da bi navedeni nazivi brisali iz uma i iz srca pravi Božić, onu svetkovinu u kojoj glavnu ulogu igra utjelovljena riječ, Isus Krist.

Prema jednoj prastaroj legendi, Bog je dozvolio Adamu da se s anđelom Gabrijelom i on pojavi u betlehemsкоj štalici, u betlehemskoj noći. Adam je suzom u očima kleknuo pred Djetetom koje je sišlo na zemlju da bi popravilo ono što je on, Adam, pokvario. No nije se mogao pomiriti sa činjenicom zašto je rođen u štali a ne u nekoj palači? Odgovor na to pitanje je dobio od arkanđela Gabrijela koji mu je rekao: „Ti Adame, ne poznaješ onu sreću koju Bog daje svojim izabranicima. Možemo se radovati bogatstvu, dobrom životu, ali tada naša sreća ovisi o zemaljskim stvarima. No pravu sreću poznaje onaj koji je sretan i bez blaga: a Mesija je otvorio pred nama put ka takvoj sreći.”

Jedne godine, na božićnoj misi izrečenoj za beskućnike, bio sam rekao, da je i Isus bio beskućnik, da nit-

ko ne bi mogao reći, kako je njemu bilo lakše nego nama. Pa sam lakomisleno postavio pitanje, da li je netko među nama doista rođen u štali? Jako sam se začudio kada se čuo odgovor: „Ja! ja, sam se rodio u štali,” rekao je jedan starac. Bio sam zatečen, i odgovorio: „Mora da vas Isus dragi posebnim žarom voli!”

Braća i sestre!

U Svetom pismu čitamo da su Marija i Josip zato morali boraviti u štali jer za njih nije bilo mjesta pod krovom. Mnogi su tada bili u Betlehemu, nai-mje, bio je popis pučanstva.

Jesmo li kad god razmišljali o tome da Bog može uspravnom crtom pisati i grbave puteve povijesti? Prorok Mikes je skoro osam stoljeća ranije prorekao da se Mesija mora poroditi u Betlehemu. Marija i Josip žive u Nazaretu, nikad ni pomislili nisu da bi sami od svoje volje otišli u Betlehem da nije bilo carske zapovijedi.

Kako je divno, Isus se rodio u romantičnim okolnostima, mislimo mi, udaljeni od toga dvije tisuće i nešto godina. Ali vjerujmo, braća i sestre, prvi, betlehemska božić uopće nije bio tako romantičan i lijep kako mi to danas mislimo i gledajući uređene jaslice. Što bi moglo biti lijepoga u napuštenoj štali, što ima lijepoga u siromaštvo, neimaštini, u ljudskoj nebrizi i odbijanju? Što ima lijepoga u tome kako, na koji je način Bog primljen kad je sišao na zemlju s nebesa? No, zašto je ipak lijepa u svojoj jednostavnosti ta betlehemska noć? Jer se u njoj pojavio sam Bog. U osmjeju maloga Isusa je osmješ Boga samoga, njegova dobrota, milosrđe i ljubav.

Cilj svetkovine Božića je da osjetimo Božju dobrotu i njegovo čovjekoljublje. Ima i većih svetkovina od Božića, naprimjer Uskrs, ali nema takvog blagdana od čega se srce grije i topi. Kako bi dobro bilo da božićna radost i mir dugo ostane u obiteljima! Tada ne bi bilo svađe, nerazumijevanja, razvoda, nego bi bila samo ljubav i sreća. U mnogim obiteljima postoje skoro svi uvjeti da se sretno živi, ali nema one prave stvari zbog koje bi bila trajna ta sreća.

U dane prije Božića jedan je otac, inače ravnatelj jedne tvornice, zbog nedostatka vremena zamolio svoju tajnicu da pročita sinovljevo pismo, ono u kojem opisuje svoju molbu za Božić, i da nabavi darove, pošto

on nema vremena za to. I rekao je kako se slabo sastaje svojim sinom, kad on odlazi u jutro na posao, mali još spava, a kada se vraća kući, mali već spava. Nemaju mogućnosti razgovarati, igrati se. Tajnica je otvorila pismo i nasmiješila se: „Ovu želju ja ne mogu ispuniti, ovaj poklon ja ne mogu kupiti. „Zbog čega – pitao je ravnatelj –, ima takvih stvari koje se danas ne mogu nabaviti, kupiti za osmogodišnjaka? Što je to molio, da vidim.” Tajnica je šutke pružila pismo. U njemu je pisalo: „Dragi oče, za Božić želim da u novoj godini svakog dana ili skoro svakog dana provedeš sa mnom pola sata. Ne želim ništa više, tvoj Frane.”

Evo draga braća i sestre, ova nas priča upozorava, Božić je blagdan ljudi, a nije blagdan stvari. U mnoštvu poklona ne smijemo zaboraviti za one kojima poklon dajemo.

Najveći božićni dar je za nas Isus Krist. Moj poklon samo tada vrijedi ako sam i ja, kao osoba, poklon za ljude, za članove svoje obitelji. Oni darovi koji se ne mogu kupiti za novac, nego su nastali od ljubavi, a to su strpljenje, dobrota, poniznost, dobra riječ, osmjeh, dohvati ruku, pogled koji ohrabruje, sve ovo više znači od fizičkih darova.

Naravno da se radujemo ako nešto dobijemo i ako druge darujemo, a najveći se dar, ljubav, dugo čuva u srcima, od toga dara trebamo darovati ne samo na Božić nego svakog dana, od Božića do Božića. Amen.

vlč. Ladislav Bačmai

Radosna vijest - Pečuh ima novog biskupa

Vijest je objavljena na više portala, baranjski i državni mediji su također obznanili, da je Sveti Otac, papa Franjo, imenovao novog pečuškog biskupa. Pečušku je biskupiju u zadnje nepune dvije godine vodio njen bivši biskup, apostolski guverner, vespremski nadbiskup dr. György Udvardy. Datum imenovanja novog biskupa je 18. studeni 2020., a njegovo ustoličenje biti će na blagdan Sveta tri kralja u pečuškoj katedrali na svečanoj svetoj misi s početkom 10.30. Misno slavlje predvodit će kardinal, primas, ostrogonski nadbiskup nj.e. Péter Erdő. Zbog epidemiloških propisa vjernici se mole da ovo misno slavlje prate kod kuće, putem interneta. Mons. László Felföldi je od 2015. godine vikar Debrecinsko-Nyiregyhaz-ske biskupije, obnašao je brojne dužnosti u svojoj biskupiji, primjerice kordinirao je vjeroučitelje i akolitike, vršio je dužnost pastoralnog vikara kao i biskupskega tajnika. Nositelj je brojnih odlikovanja, godine 2013. mu je poglavarstvo grada Debrecina dodijelilo odlikovanje „Pro Urbe“. Rođen je 4. veljače 1961. godine, školovao se kod piarista u Kečkemetu, bio je student bogoslovije u Egeru/Jegri.

Molitva za biskupe

Bože, čija dobrota i ljubav nad pukom tvojim bdije i vlada, nadahni duhom mudrosti slugu svoga biskupa našeg László-a, /Ladislava, čijoj si nas duhovnoj brizi izručio da se duhovnim napretkom ovaca umnoži vječna radost pastira. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

<https://svjetlo-vjere.com/molitva-za-papu-biskupa-i-cijelu-crkvu/>

Poklon za Božić

Mjesec prosinac, adventsko razdoblje i približavanje Božića je često puta dio godine kada se ljudi pozivaju na darivanje, kupovinu različitih poklona, trošenje novca ne razmišljajući međutim da li je poklon obaveza ili pokazatelj naše pažnje i ljubavi? Trebamo li bližnjima, rodbini, prijateljima, poslovnim kolegama kupiti darove uoči nadolazećeg Božića? Može li jedna lijepa riječ, dobra gesta, pružanje pomoći, zajedničko provedeno vrijeme biti poput darova? Kupovinom poklona možemo obradovati drugu osobu, poklonjeni dar može biti odraz ljubavi koju osjećamo prema toj drugoj osobi, dobiveni predmeti mogu razveseliti naše najmilije, međutim treba li većeg dara u ova teška vre-

mena od zdravlja, ljubavi i radosti? Djeca će zasigurno čekati svoje poklone za Božić od upravo proslavljenog, malog Isusa, no jesu li djeca upoznata sa podrijetlom darivanja, zašto se poklanjaju darovi za Božić? Darivanje malog Isusa je opisano u Bibliji, u Evandelju po Mateju. Istočni mudraci su došli u Jeruzalem, kako bi se poklonili novorođenom Isusu i donijeli mu darove. Na putu do Isusa pratili su betlehemsку zvijezdu. Kada su pronašli Isusa, darovali su mu tri dara. U Bibliji se ne spominje kako se zovu mudraci, s toga po našoj tradiciji njih poistovjećujemo s Baltazarom, Melkiorom i Gašparom, često ih nazivamo kraljevima ili magima. Tri dara za malenog Isusa su bila: zlato, smirna i tamjan čije se značenje do danas tumači na različite načine. Jedno tumačenje govori kako su mudraci darovali zlato, smirnu i tamjan zbog životne situacije u kojoj su se nalazili Josip i Marija s malim Isusom. Zlato su poklonili zbog Marijina siromaštva, tamjan zbog mirisa štale, smirnu kako bi se okrijepili udovi malog Isusa. Prema drugim tumačenjima tamjan su poklonili kao Bogu, zlato kao kralju, dok smirnu kao čovjeku. Dok treće objašnjenje za poklone govori o tome da zlato pokazuje božansku narav djete Isusa u jaslama, njegovu važnost i dostojanstvo. Ta-

Detalj Jaslica u franjevačkoj crkvi u Pečuhu. Opis nastanka ovog remekdjela čitajte na 21.-oj stranici.

mjan se koristi kao miris, međutim u liturgiji, tamjan se uzdiže prema nebu simbolizirajući naše molitve i naša srca koja su kod Gospodina. Tamjan nam svjedoči Božju prisutnost, pruža vjernicima osjećaj smirenosti. Treći poklon, smirna je plemenita mast koja ima ljekovito svojstvo te je vrsta mirisne smole. Simbolizira ozdravljenje rane, boli i jade te pomaže u rješavanju problema. Evo kako evanđelist Matej opisuje darivanje malenoga Isusa.

Evangelje po Mateju 2,1-12 (Dar zvjezdoznanaca)

Isus se rodio u gradu Betlehemu u Judeji za vladavine kralja Heroda. U to vrijeme neki mudraci s Istoka stignu u Jeruzalem i stanu se raspitivati: „Gdje je taj novorođeni kralj židova? Vidjeli smo njegovu zvijezdu na istoku pa smo mu se došli pokloniti.” To veoma uzne-miri kralja Heroda, a i sav Jeruzalem. Kralj sazove sve-

ćeničke poglavare i pismoznance da se raspita gdje se Krist treba roditi. „U Betlehemu u Judeji.” „Betlehemu, ti nisi samo nevažno judejsko selo, jer će iz tebe poteći vladar koji će voditi moj narod, Izrael.” Tada Herod potajno pošalje po mudrace da od njih dozna vrijeme pojavka zvijezde. Zatim ih pošalje u Betlehem: „Podite i pomnivo se raspitajte za dijete. Kad ga pronađete, vratite se i javite mi da mu se i ja podem pokloniti.” Poslušali su kralja i pošli. I gle! Zvijezda koju su vidjeli da izlazi išla je pred njima sve dok se nije zaustavila iznad mjesta gdje se nalazilo dijete. Kad su ju ugledali, silno su se razveselili. Uđu u kuću i ugledaju dijete s njegovom majkom Marijom te padnu ničice i poklone mu se. Zatim otvore škrinje s blagom i **daruju mu zlato, tamjan i smirnu**. Poslije toga su u snu dobili upute da se ne vraćaju k Herodu, te su se u svoju zemlju vratiли drugim putem.

Sastavila: Lilla Trubić

DAR ILI POKLON? Ovih se dana možda i sami pitate je li bolje reći dar ili poklon, misleći pri tom na sve one sitne i krupne stvari koje jedni drugima ostavljamo ispod božićnoga bora. Možemo reći da su to darovi ili pokloni: stvar koju drugoj osobi dajemo u znak pažnje, nježnosti, zahvalnosti, nazivamo dar ili poklon, dar darujemo i darivamo ili poklon poklanjamo. Osim toga zajedničkoga značenja, dar i poklon imaju još i svoja posebna značenja. Uz značenje poklona, dar znači i sposobnost koja nam je urođena – primjerice, dar vida, sluha, ljubavi, mišljenja; znači i osobitu sposobnost, nadarenost – primjerice, dar za pisanje, slikanje; darovi Duha Svetoga pripadaju Božjim odabranicima. Č 22 Jezik, 58., Osvrti. Dar ima i pravna značenja, pa tako postoji i darovni ugovor, porez na darove. Osoba koja često daruje, darežljiva je osoba – darežljivac. Osoba koja što daruje, a da pri tom ne mora biti darežljiva, ta je darivatelj. U pravnom je nazivlju darovanik onaj koji prima dar, da-

rovnička je isprava o darovanju, darovština je imetak stečem darovanjem. Umjetnici su darovite osobe. Uz značenje dara, poklon nema drugih značenja. Kad god se (pogrješno) uporijebi u značenju naklona pri pozdravu ili naklona pred gledateljstvom. Izricanje poštovanja i odanosti vladaru naziva se poklonstvom, ali poklonstvo ne dolazi od pokloniti (što komu), nego od pokloniti se (komu) – poznato nam je poklonstvo triju kraljeva Isusu. Pokloniti se možemo pred oltarom, pred gledateljstvom, pred vladarima, pred vlastima; pokloniti se možemo do crne zemlje. Ne valjaju vladari i vlasti koji traže da se poklonimo ili da se uklonimo. Za Božić, Novu godinu, Uskrs, Valentino, rođendane, imendane, uspjehe, nježne godišnjice – za svaku prigodu – darujte darove i poklanjajte poklone – male i velike znake pažnje. I samo poljubac može biti darovani poklon ili poklonjeni dar. Sanda Ham

Jezik, 58., 21-22 str. Pitanja i odgovori

Hrvatska samouprava Salante
je uz novčanu pomoć Mađarske Vlade
postavila spomenploču i organizirala
prisjećanje u seoskom groblju.
Spomenploču je blagoslovio vlč.
Ladislav Ronta u nazočnosti brojnih
Salančana i gostiju na blagdan
Svih svetih.
Više fotografija o događaju objavljeno je
na portalu zornicanova.com.

Foto: Akoš Kolar

Isus, odnosno Bog u pozdravnim formulama i poslovicama Hrvata u Mađarskoj

Hrvati u Mađarskoj prilikom susreta, jedan drugog pozdravljaju s *Hvaljen Isus*, a odgovor je *Amen na vek*. U Podravini uz ovo još se čuje: *Faljem Isus*, a otpozdrav glasi: *Amen na vek!* Ljudi se na rastanku pozdrave: *Z Bogom*, a odgovor je *Sretno!* U podravskih Hrvata kazuje se uz to: *Z Bogom, odnosno Z Bogom ostanite!*, a odgovor je *Sretno!* U Senandriji (Szentendre) Dalmatini (Hrvati) se pozdravljaju: *Falen Isusus! – Navez falen bio!*

Presveto Trojstvo iznad glavnog oltara u pečuškoj franjevačkoj crkvi

Santovački Šokci u Baćkoj pozdravljaju se sa *Faljen Isus*, odgovor je *Navik faljen!*, odnosno *Amin uvik!* Na rastanku se pozdravi *S Bogom!* a otpozdravi *S Bogom!*

Šokci u baranjskom Katolju jedan drugog pozdravljaju s *Faljen Is!*, odgovor glasi *Uvijek faljen!* Otpozdrav je kod njih kao i u Santovu.

Kod bunjevačkih Hrvata u bačvanskoj Gari pozdravlja se sa *Faljn!*, na što se odgovori *Faljen Isus!*, a može biti i *Vik faljen!*

U podravskom Lukovišću kada se jede prvo voće ili povrće kazuje se: *Kriš, Bože!*

Liturgijsko štovanje svetog imena počinje se širiti u srednjem vijeku, a u širenju su ne malu ulogu imali franjevcici.

***

Naši Hrvati posvuda u ime Isusovo započinju dan, no u pripomoć zovu i Svetog Križa. Kada Podravci započinju neki posao, ili krenu na put, kazuju: *U ime božje!, odnosno Bože, pomozi!*

Muškarci u Podravini kod svakog križa u selu i pred crkvom skidaju šešir pa se prekriže. Žene i djeca se isto prekriže.

U Baćinu u Baćkoj prije sijanja žita se kazuje: *Pomož, Bože, mlogo nek urodi!* Poslije obavljanja sjetve se kazuje: *Fala Bogu!* Prije početka žetve: *Bože, pomozite!*

A kada prvu krstinu primijete, tada skinu šešir i prekriže se. Nekoć su i kleknuli i rekli: *O, Bože, pomozite! Tu je novi kruv!*

U Santovu kod križa muškarci skinu šešir, dok se žene i djeca prekriže.

Bunjevački vjernici u Čavolju, nedaleko Baje, pred križem i danas skidaju šešire, ženske se pak križaju.

U podravskih Hrvata prije no što se reže kruh na nj se nožom nacrtava križ te se kaže *Sveti Križ prekriži!*

U Baćinu kada se reže kruh, na koji se nožem nacrtava križ te se ova radnja poprati riječima: *Križ, Bože!*

Kruh je tijelo Božje, a kada padne na zemlju valja ga podići i poljubiti.

Bunjevci, Raci, Šokci, podravski i zalski Hrvati kazuju da se na zrnu žita vidi Isus, odnosno Marija kako drži malog Isusa.

U pomurskih Hrvata, kada kruh padne na zemlju, onda ga treba podići i poljubiti. Ako se načinja, tj. reže, treba ga prije nožem prekrižiti i reći: *Bog ga blagoslovi!*

Bogu se obraćaju ratari u Pomurju u svim svojim poljodjeljnim poslovima: od oranja, do žetve. Na početku rada se ovako molilo:

Bog, blagoslovi naše delo!

Vime Bože, bomo si kruha skrbeli.

Dej, Bog, zdravije, kaj bomo mogle fčinite.

*zdravije – zdravlje; *bomo* – budemo; *fčinite* – uraditi, učiniti

Na početku posla kazuje se: *Vu ime Božje! Bog pomogaj!* Za vrijeme žetve obraća se žetvi i svetoj Tori: *Bog pomogaj! Sveta Tora, dej nam spora!* Sveta Tora je vjerojatno zaštitnica ženskih radova koja se vezuje za utorak. (Njoj su slična bića kod podravskih Hrvata: *Utorčica* ili *Torčica*.) A na završetku posla pomurski Hrvati kazuju formulu: *Bog blagoslove, sveti križ prekriži naše delo!* Odnosno: *Fala Bogu, i to smo zgotovile!*

U slučaju kada se pojавila pokojnikova duša, rekli su: *Počivle se z mirom Božem, kam te Bog neravna!*

U vezi s Bogom u podravskom Lukovišću popriličan je broj frazema, poslovica i izreka. „Ako Bog da”, „Bog nek ga kaštiguje!”, „Bog se vidi”, „Dragi Bog se vidi”, „Bog zna da de”, „Bog zna da de je”, „Čuvaj se i Bog te čuva!”, „Da mu Bog oporsti duši”, „Da mu Bog oprosti greje”, „Dragi Bog mi je svedok”, „Fala Bogu ide mi posel od ruk”, „Jedan je Bog na nebū”, „Kad je još Bog na zemlji odal” (Kazuje se obično o nekom veoma

starom događaju.), „Moljim te ko dragog Boga”, „Na zoru ide Boga moljiti”, „Nek mu Bog sudi!”, „Nek mu dragi Bog naplati”, „Ni Bog mu mam ne bi mogel ugoditi!”, „Ni Bog mu ne bi mogel namoći!”, „Prevarit će i Boga!”, „Prosim te ko dragog Boga”, „Sam Bog zna kam otišel”, „Sam dragi Bog te donel”, „Veruje ko u Boga”, „Vidi Bog, a cucki ne veruju” (Daje se odgovor na upit: Kako si?), „Bog da mu prosti!”, „Bože, Bože, križ Bože” (Kada se jede prvi put neko voće ili zelenje), „Bude znaš na kvačice Boga moljiti” (Naučit će se reda), „Fala Bogu, Bogu fala!», „Ko ne zna Boga moljiti nek ide na morje, tam se navči.» «Komu Bog, tem i si sveci», „Nek mu Bog oprosti greje», „Neje Boga moljil” (Kada se netko na pragu kuće tj. »na počeku» spotakne («popikne») tada se kazuje), *Mili Bože, na svemu ti fala!*», „Sam dragi Bog zna to», „Tak nek se vlada kak ga Bog stvoril!”, „Nema nikog, ni božje duše”, „Nigde, ni božja duša”, „Ide ko na zoru Boga se moljiti”, „Malo radi,/ mlo kradi,/ malo molji,/ pa ti Bog oprosti!”. Neke se izričito dovode u vezu s Isusom Kristom ili Mesijom. „Čeka ko Židovi Mešijaša”, „Čekat nekog ko na Mešijaša”, „Pati se ko Isus na križu”.

I u bunjevačkih Hrvata postoji veliki broj poslovica i izreka. „Ako Bog da i Gospa će”, „Ako ’očeš da nađeš Boga, služi čovika», „Bog je stvorio samo vodu, al je čovik napravio vino», „Bože sačuvaj», „Bože me ne pokařaj», „Bog da mu dušu prosti», „Bog se brine o sirotima», „Bog nije nagal, al je dostižan», „Bog nikom dužan ne ostane», „Bog ne plaća svaki dan», „Čovik snuje a Bog određuje», „Danas jesmo, sutra nismo, prikostutra Bog zna di smo», „Da je brat dobar i Bog bi ga imo», „Dobar je Bog, al su vragovi jaki», „Gdi se stariji ne čuju, tu Bog ne pomaže», „Joj, Bogo mojl”, „Kad sam na putu ne daj Bože šta mi mater misli, al daj Bože šta mi draga misli”, „Koga silom u crkvu tiraju, taj Boga ne moli”, „Kako Bog odredi, tako je najbolje”, „Mimo Boga ništa”, „Malo radi, malo kradi, malo će Bog dat, pa ćeš dobro živit”, „Pijanog i Bog čuva”, „Sloga od Boga, ne-sloga od zloba”, „Šta je pravo i Bogu je drago”, „Ustaj lini, Bog sriću dili”.

„Dej mi Bog veliko glavo!” rekla je neka Mađarica umjesto «Dej mi Bog veliko blago!» kada je nebo bilo otvoreno. A da bi bolje mogla vidjeti otvoreno nebo svoju je glavu kroz rešetke na prozoru izvrnula van. Znala je to da tada nešto valja zaželjeti. No da sve bude dobro, kako je to čula od Hrvata u Legradskoj Gori i ona je na hrvatskom zaželjela da bude imućna. Pošto je zbrkala samu formulu, uslijed toga glava joj je porasla da ju nije mogla kroz rešetke nazad povući.

U gradičanskom Kolnjofu također su nam poznete poslovice. „Ako Bogu živiš nećeš nikada zagrišit”, „Biti

od Boga ljubljen, znači trpiti”, „Bog je naprije sebi brandu stvorio”, „Bog ne bije s bicem”, „Bog ne plaća svaku subotu”, „Bog zapovida da se starijemu služi”, „Bože zami me, ne prijatelja ne”, „Božje oko sve vidi”, „Božji dar je vjekovečan i pravo veselje, „Božji molin tihome lje, ali sigurno”, „Ča je od Boga, slaže je od meda”, „Jaj onomu ki Boga ne miliju”, „Komu Bog daje, tomu i Marija vriću drži”, „Komu je Bog otac lako mu je biti svecat”, „Komu Bog običe raj, svi sveci su njegov kraj”, „Kuh poštuj, ar to je Božji dar”, „Moli se Bogu kot da ćeš sada umriti, a delaj tako, kot da ćeš nvijek živit”, „Neka se bojat od toga, ki se boji od Boga”, „Za pinezi Boga zatajat je va nebo kričeći grih”, „Znanost je od Boga dana milost”.

D. F.

Novi subotički biskup Mons. Slavko Večerin često gostovao u Santovu

Subotička biskupija dobila je novog poglavara. Naslijednik biskupa Ivana Penzeša je Alojzije Slavko Večerin, kojeg je imenovao Vatikan, uz blagoslov Pape Franje. Ivan Penzeš bio je na čelu Subotičke biskupije preko 30 godina, a nakon navršene 75 godine života bio je obvezan dati ostavku na pastirsku službu – što je i učinio 2018. godine, ali je pristao da bude biskup dok se ne pronađe novo rješenje.

Monsinjor Slavko Večerin rođen je 6. juna 1957. godine u Subotici. Nakon osnovne škole završio je gimnaziju u Subotici, pa je kao bogoslov Subotičke biskupije od 1976. do 1983. godine boravio na formaciji u Nadbiskupskoj bogosloviji u Zagrebu, i tamo je na Katoličkom bogoslovskom fakultetu studirao filozofiju i teologiju. Večerin je bio kancelar Penzešu dvanaest godina, a zatim 15 godina njegov prvi pomoćnik.

izvor: subotička biskupija

Djeca crtala o Presvetom

Vjeroučiteljica santovačke hrvatske škole Katalin Molnár Tomašev prijavila se s dvadesetak dječjih uradaka na poziv Hrvatske referature Pečuške biskupije. Tema radova je Presveti Oltarski Sakramenat, a sveukupni broj crteža iz Pečuha, Salante, Lukovišća i Starina porastao je do sedamdeset. Djecu je darovima za njihov trud nagradila naravno referatura, i kao suorganizator, Hrvatska samouprava županije Baranje. Neki su se autori pojavili na izložbi koju je otvorila u Pečuškom hrvatskom klubu 27.-og rujna gdje Sanja Horvat, no većina ipak nije nazočila, jer voditelji njihovih pedagoških ustanova, pozivajući se na pandemiju, nisu preporučili dolazak u Pečuh.

Djeca u Santovu veselila su se poklonima

AUGUST ŠENOA
Hrvatski klub August Šenoa
Hrvatska referatura Pečuške biskupije

HU-7624 Pečuh
Ezze Tamás utca 3.
Tel./fax: +36/72/211-736
E-mail: senoa@senoa.hu

„Evo, Bože, kruha, vina...“

Hrvatska referatura Pečuške biskupije i Hrvatski klub August Šenoa poziva Vas na otvorenje

izložbe dječjih crteža u čast Presvetog Oltarskog Sakramenta.

Vrijeme: nedjelja, 27. 09. 2020. u 14. 30

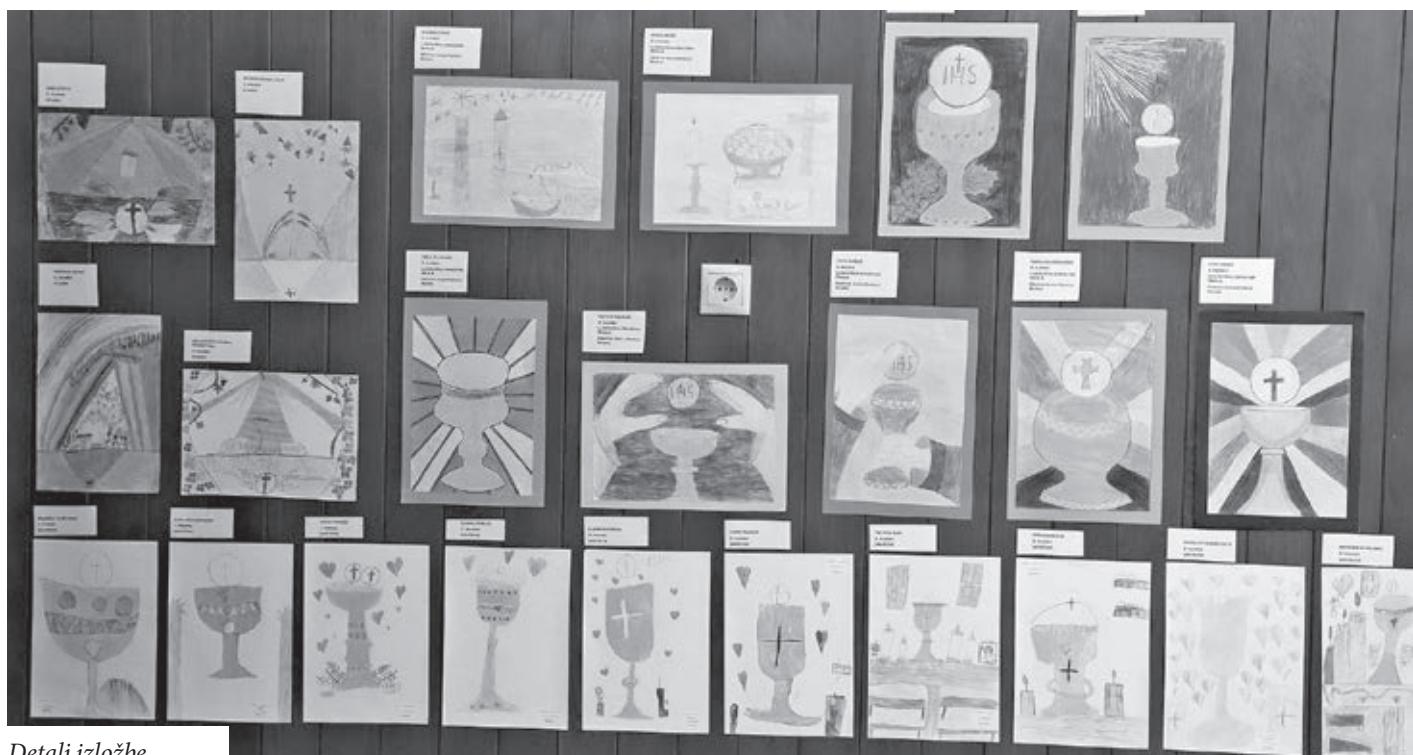
Mjesto: Klub Augusta Šenoa, Pečuh

Izložbu otvara: supruga generalnog konzula u Pečuhu, gospođa Sanja Horvat

Sudjeluje: Ženski pjevački zbor Augusta Šenoa

Program se ostvaruje u suradnji s Hrvatskom samoupravom županije Baranje

Poslije izložbe svi idemo na svetu misu u Franjevačku crkvu

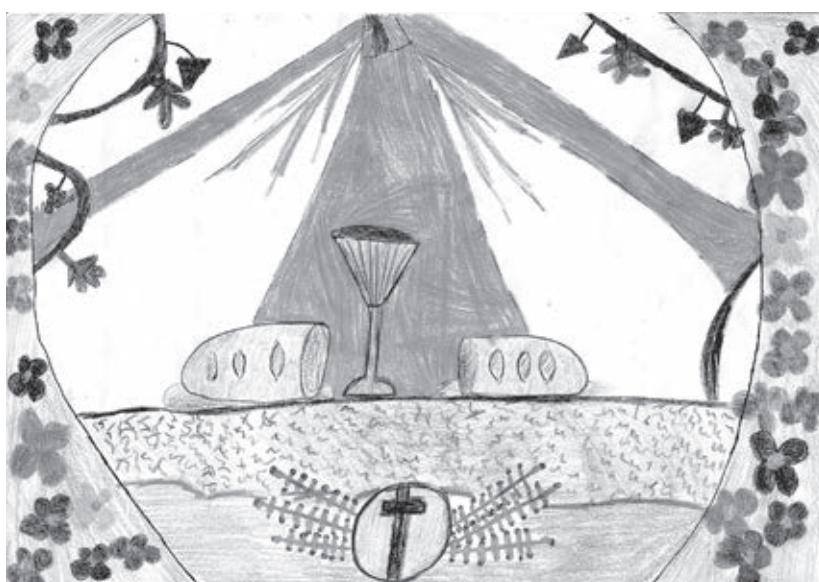
Detalj izložbe

Stoga je voditelj povjerenstva, vlč. Augustin Darnai odlučio da se djeci odnesu pokloni u njihove škole. Djeci Santovu je poklone uručila suradnica povjerenstva Milica Klaić Taradija, a 22-og listopada poklone su dobila djeca iz Starina i Lukovišća. Hvala svim su-

dionicima, djeci kao i njihovim nastavnicama i vjero- učiteljicama, pjevačkom zboru „Augusta Šenoe,” koji je prigodnim pjesmama obogatio otvorenje, Hrvatskoj samoupravi županije Baranje koja je kolačima častila sve nazočne.

Mali umjetnici u Starinu i Lukovišću pokazali su svu svoju vještina crtanja

Nacrtala Karina Robertina Dragovec iz Starina.
Mentorica djece iz Lukovišća je Anica Popović Biczák.

Euharistija, pričest ili Presveti oltarski sakrament kršćanski je sakrament. Ustanovio ga je Isus na Posljednjoj večeri kao „spomen-čin” svoga potpunog predanja i žrtvovanja. Euharistija je izvor svih ostalih sakramenata, zato što je u euharistiji u najpotpunijem smislu prisutan Isus Krist od kojeg svi sakramenti dobivaju spasiteljsku snagu.

Ona je žrtva Tijela i Krvi Gospodina Isusa koju je on ustanovio da ovjekovječi tijekom stoljeća žrtvu Križa, sve dok ponovno ne dođe, povjerivši Crkvi spomen-čin svoje Smrti i Uskrsnuća.

Sveta pričest je kršćanski sveti sakrament. Za ovaj sakrament nije nužno da ga podijeli isključivo svećenik. Može ga podijeliti, primjerice i časna sestra, samo mora imati odobrenje. Prigodom svete pričesti, sveta se hostija daje jednom rukom. Hostiju pričesnik može primiti na jezik ili rukom. Sveta pričest se dijeli na svakoj svetoj misi, pred njen kraj. Euharistija je znak jedinstva, vez ljubavi, vazmena gozba, na kojoj Krist blaguje, duša se napunja milošću i daje nam zalog vječnog života.

<https://hr.wikipedia.org/wiki/Euharistija>

Moć paljenja svijeća

Svijeću palimo prilikom prisjećanja mrtvih i bolesnih, kod svečanih prigodbi, koristimo ih za stvaranje ugodnije atmosfere, stavljamo ih na rođendansku tortu, poklanjamo ih na krštenju, prvpričesnici ih nose u crkvu, zaručnike svijeća prati kod vjenčanja, a u našim domovima često postižemo pomoću njih miran ugodaj i mirisne prostore. Svijeća prati kršćane od rođenja do smrti. Uz molitvu, paljenje svijeća nam može pomoći u različitim životnim situacijama kada čovjek želi promijeniti neke događaje oko sebe ili samo želi pronaći svoj mir. Uz goruću svijeću ljudi lakše mogu svladati svoje strahove, riješiti poneke sukobe, oslobođiti se od loših navika, te uveliko može doprinijeti duhovnom razvoju pojedinca, ozrdavljenju ili dati nadu u ostvarenje ciljeva. Često puta svjetlost pruža zaštitu od svih bolesti i nevremena. Paljenje svijeća prati kršćane u crkvi i kroz blagdane, poput Sviećnice ili Prikazanja Gospodinova (2. veljače), četiri svijeće na adventskom vijencu, na Badnjak ili uz božićni ručak. Za vrijeme korizme važnost svijeće na misama zornicama, uskrsna svijeća koja se blagoslovi na Veliku subotu, pored tih blagdana se štuje tradicija pokojničke svijeće, paljenja svijeća na blagdan Svi svetih i Dušnog dana kao sjećanje na preminule članove obitelji ili poznanike. Svjetlost svijeća je simbol Isusa Krista i Božje prisutnosti među nama. Pale svijeće u svojim domovima i uz molitvu tražite milost i spokojstva nama u tim žalosnim vremenima.

Priča o svadljivoj svijeći

Zajedno još nikad niste čuli da neka svijeća ne želi gorjeti. Svijeće u ormaru se zgrose na tu vijest, jer se ne pamti da se ikad koja svijeća nije mogla zapaliti. Do Božića je ostalo još svega nekoliko dana i sve su svijeće uzbudeno čekale blagdan da pred svima zasvijetle, zamirišu i zablistaju. Sve osim jedne mlade crvene i zlatne, koja je uporno ponavljala: „Ne i ne! Ne želim gorjeti. Kad nas zapale, začas se istopimo. A ja želim

Paljenje svijeće u Kukinju na božićnoj svečanosti 2019.
Na slici majka Ljubica i kćerka Bettina Magyari

ostati ovakva kakva sam sada: otmjena i skladna, lijepa i povrh svega čitava!”

„Ako ne goriš, mrtva si i prije nego što si živjela”, govorila joj je velika svijeća, koja je već gorjela za dva Božića.

„Ti si načinjena od voska i stijenja, a to samo po sebi nije neka vrijednost. Kad goriš, znaš da postojiš i osjećaš se sretnom.”

– „Ne, ne, hvala lijepa”, odgovarala je crvena. „Priznajem da su tama, hladnoća i osamljenost strašne, ali to je još uvijek bolje i od same pomisli da će me zapaliti i da ću gorjeti.”

– „Život se ne sastoji od riječi i ne da se objasniti riječima, tre-

ba se davati”, uzvratila je velika svijeća i nastavila: „Samo oni koji sebe založe, mogu promijeniti svijet i sebe. Ako dopustiš da samoća, tama i studen napreduju, one će ovladati cijelim svijetom.”

– „Hoćeš reći da smo mi tu da suzbijamo studen, tamu i samoću?”

– „Naravno”, velika će joj svijeća, „gubimo vitkost i boju, ali postajemo korisne i važne, mi smo plemstvo svjetlosti.”

– „Ali pritom se trošimo, blijedimo i nestajemo.”

– „Da, samo tako i možemo pobijediti noćnu tamu i studen svijeta”, zaključi velika svijeća.

Na kraju je crvena i pozlaćena svijeća popustila i dopustila da i nju zapale. Sjala je u noći svim žarom svojeg srca pretvarajući u svjetlost svu svoju ljepotu, kao da je sama htjela otjerati svu studen i tamu svijeta. Svijeća i stijenj/fitolj/ su se malo-pomalo trošili, no posvuda se širila svjetlost u ljudska srca za koja je gorjela i svakom je oku nudila svoj čarobni sjaj.

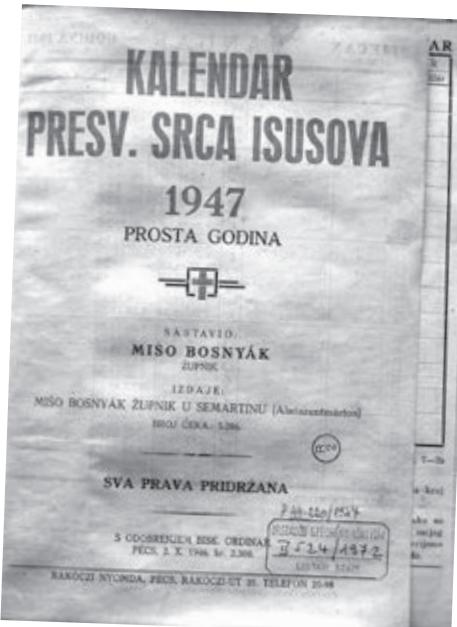
„Gospodine, učini me svjetiljkom.
Gorjet ću,
ali ću drugima svijetliti.”

Bruno Ferrero. 365 Malih priča za dušu: Priča o svadljivoj svijeći. Salesiana. 2018.

Sastavila: Lilla Trubić

Poslovice iz *Kalendar presveta srca Isusova 1947.* tiskanog u Pečuhu

Dobar je ne tko dobro besjedi, nego tko dobro djeluje.
 Dobro čini, dobro te i čeka. Teško onomu, koga svako hvali.
 Dok se čovjek sam ne osramoti, nitko ga ne može osramotiti.
 Kad čovjek oprosti se svake vlasti, onda počne i zlo činiti.
 Koga je vruća voda oprljila, i mlake se boji.
 Siromaha je lasno pomoći, ali je teško onoga, koji je propao.
 Brza osveta, gotova šteta.
 Čuvaj odijelo, dok je novo, a poštenje dok si mlad.
 Izgubio stid, izgubio vid.
 Ne boj se smrti, nego zla života.
 Poštenje je najjače korijenje.
 Poštenjak – vjekovnjak.
 Bez poštenja, bez života.
 Svako čudo za tri dana, al' sramota do vijeka.
 Ljepota je za dva dana, a dobrota za uvijek.
 Više valja šaka dobrote, nego vreća mudrosti.
 Tko je samo sebi dobar, nije dobar.
 Pomozi drugome i tebi će Bog pomoći.
 Što si više dobra učinio to si dulje živio.
 Bježi od onoga, tko se Boga ne boji i ljudi ne stidi.
 Ne gledaj čovjeka, kakav je, nego s kim druguje.

Krizma u Pečuhu

Unatoč korone svečano

24. listopada u Crkvi Srca Isusova u Pečuhu Svetu krizmu primilo je 26-oro krizmanika, među njima 7 učenica 9. razreda Hrvatske gimnazije Miroslava Kleže. Misno slavlje je predvodio vlč. Viktor Nyúl, pastoralni vikar koji je u prigodnoj propovijedi krizmanicima objasnio kako su oni primanjem sakramenta Svetе potvrde postali punoljetni kršćani. Zbog epidemioloških mjera sveta misa bila je jednostavna, bez dodatnih recitacija i agapea nakon nje, no ipak uzvišena i puna emocija. Najsvečaniji dio slavlja bio je sam čin podjele sakramenta u kojem su krizmanici s kumovima dolazili ispred olтарa te su primili Duha Svetoga. Mlade krizmanice je kroz vjerouaučne susrete tijekom protekle školske godine pripremala vjeroučiteljica Janja Tomola-Ott, naime slavlje krizme trebalo se održati u mjesecu svibnju, no ono je zbog pandemije koronavirusa odgođeno za taj listopadski datum.

Pokoj vjekovječni...

Škola tuguje! Hrvatska zajednica tuguje!

U ime nastavničkog kolektiva, učeničke zajednice i svih djelatnika Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma „Miroslav Krleža” pogodjeni gubitkom i s dubokom tugom u srcu vas obavještavamo da nas je u 61. godini života zauvijek napustio dugogodišnji ravnatelj institucije... Uspomenu na našeg ravnatelja vječno ćemo nositi u srcima i mislima <http://www.krleza.hu/cro/>

Gábor Zoltán Győrvári je 15. 11. 2020. godine preminuo u pečuškoj bolnici, ostavivši neizbrisiv trag u postignućima hrvatskog školstva u Mađarskoj. Unatoč liječničkoj brizi, molitvama, izrazima zabrinutosti i simpatije brojnih poznanika, kolega, prijatelja, štovatelja i naravno obitelji, predao se okrutnoj smrti, da bi bio vraćen u rodno Martince, gdje u groblju počivaju i njegovi roditelji.

Posljednji ispraćaj pokojnog ravnatelja pečuške hrvatske škole bio je 21. studenog 2020. godine u 14.30, nakon mise zadušnice s koja je počela u 14.00 sati, na groblju u Martincima uz strogo ispoštivanje aktualnih epidemioloških propisa. U nedjelju, 22. studenog, s početkom u 14 sati kod groba je martinački svećenik vlč. Ilija Čuzdi održao kratku komemoraciju za spas njegove duše.

Čula se i pjesma Mirno počivaj u zemljice grudi, koju je napisao nijemetski/Németi/ svećenik Bela Horvat i koja se pjeva kod groba pokojnika.

Vesna Haluga Andelu čuvaru

Andelu čuvaru moj
Kraj mene ti uvijek stoj.
Mekim krilom zagrli me
I od grijeha zaštiti me.
Ujutro mi ruku daj
Cijeli dan me ne napuštaj.
Ako padnem, podigni me,
Kad pogriješim ispravi me.
A navečer na vjede
Kad se spusti san,
Zahvalimo Bogu
Za još jedan dan.

Gábor Győrvári Őrangyalom

Angyalom, én őrangyalom,
Mindig hozzád szól a dalom!

Te puha szárnyal átölelsz,
A bűnöktől így megvédesz.

Minden reggel add a kezed,
Egész estig *el ne engedd!*

Ha *elesem*, te segíts fel,
Ha vétkeznék, bocsássad meg!

De majd este szemhéjunkra,
Hogyha álom száll,
Istenünknek köszönjük meg,
Hogy vigyázott ránk!

Gábor Győrvári Jézusom, szeretlek

Jézusom, Te drága, jó,
Hozzád szól az imaszó!
Égre emelt szemekkel,
Mert szívemből szeretlek!

Aput, Anyut álld meg, kérlek,
Vigyázz rájuk,
Nappal s éjjel!

Egészséget kérek még:
Papi, nagyi amerre jár,
Szükséget ne szenvédjék!

Végezetül, szívből kérlek:
Gyermekeit hallgassad meg:
Vigyázzad a pici nyájad,
Óvodákban, iskolákban.

Vesna Haluga

Isuse, volim te

Isuse moj dragi,
Prijatelju blagi,
Iz srca te molim

Jer te jako volim.

Blagoslovi moga tatu i mamu

Molim te čuvaj ih

Noću danju.

Molim te dobro zdravlje

Djedu i baki,

Kuda god idu ti ih prati.

Na kraju te tvoje dijete

Od srca moli

Čuvaj svu djecu

U vrtiću i školi.

Vjerojatno malo naših čitatelja zna da je Gábor Zoltán Győrvári bio pored vrsnog pedagoga i pjesnik, prevoditelj, kako to svjedoči dvojezična knjiga molitvica koju je napisala bivša generalna konzulica RH u Pečuhu, Vesna Haluga. Knjiga molitvica na hrvatskom originalno i u mađarskom prijevodu „Moliti srcem“ objavljena je u nakladi Croatice u Budimpešti g. 2016. Izvadak iz predgovora koji je napisala autorica ovoga teksta:

Čitajući molitve – pjesmice Vesne Haluge, koja, kako veli o sebi, piše za djecu već nekoliko godina s ciljem da ih razveseli, čujem tihu, blagi majčin glas i tanan glasiti djeteta, kako se skupa obraćaju Bogu, Isusu, i Mariji iskazujući im svoje osjećaje i želje. Gledajući sličice koje uprizoruju napisano, rad Marije Cingule, vidim pak siluetu majke i djeteta, nagnuti su nad papirom, u rukama im bojice. Autorska ekipa dobija još jednog člana, prevoditelja, ravnatelja škole, Gabora Đervarija /Gábor Győrvári/ koji godinama bdije nad tuđom djecom, a budući da je postao djed, izvrsno se uklapa u zacrtani obiteljski ugodaj...

Milica Klaić Tarađija

Ovaj Božić neće biti isti

Ova godina, ovaj Advent, ovaj Božić neće biti isti. Hoće li biti bolji ili lošiji, ne ovisi posve o nama, ali da će biti drugačiji možemo biti sigurni. Svi mi krećemo na put iščekivanja s različitim osjećajima. Neki žaluju za preminulim članom obitelji, prijateljem ili dobrim poznanikom, a mnogi strahuju za zdravlje i život svojih najbližih.

Na svakoga utječe ta pandemija i svi trebamo razmisliti o značaju blagdana u našim životima. Sjećam se adventskih razdoblja proteklih godina. Gotovo svaki dan neka priredba ili koncert u školi, crkvi, na gradskom trgu, u seoskom domu kulture... Previše. Izgubio se bit blagdana, umjesto pronalaženja unutarnjeg mira i proživljavanja svečanih trenutaka sve što smo osjetili bio je umor kod božićnog blaganskog stola. Ove godine je nekako sve mirnije, bez suvišne buke i galame.

Pandemija mijenja mnoge stvari u našim životima, ove godine neće biti adventskih okupljanja, hrvatska zajednica neće moći zajedno slaviti, ali to ne znači da na neki drugi način nemamo prilike neke odnose dodatno produžiti. Često nismo ni bili svijesni vrijednosti takvih okupljanja i druženja, zato je ovaj advent dobra prilika da zastanemo i razmislimo o tome koji su nam ljudi važni u životu, te da odvojimo vrijeme za njih.

Uz strah od neizvjesnosti koji nam je ova godina donijela, koliko god je bolna bila, ovo vrijeme je nova mogućnost da dolazak Božića proživljavamo kao osvježenje. Kao kad ljetna kiša ispere prašinu neka nam se tako izbrišu sve naše ovogodišnje grozote i poteškoće i da se očisti put za dolazak Spasitelja.

Unatoč tomu da smo ograničeni u svojim kretanjima, da smo prisiljeni mijenjati svoje životne navike, nitko nam ne može uskratiti slavlje. Kao da je sudeno da malo zstanemo i pogledamo u sebe. Ove godine neće biti vanjske pompe, ali tim više osobne šutnje i molitve, razmišljanja o našoj vjeri, smrti, razlogu Isusova rođenja... U ovom došašću moramo postaviti puno bitnih pitanja dok čekamo nekoga, Jedinoga koji nam može donijeti mir u naša srca.

„Eto, djevica će začeti i roditi sina, i dat će mu se ime Emanuel“, to znači „Bog s nama“. (Matej 1,23,)

TŠŠ

Obnavljaju se crkve u Podravini

Hrvati u Mađarskoj, a tako i podravska skupina Hrvata je oduvijek pripadala Rimokatoličkoj crkvi. Podravska naselja u odnosu na ostala hrvatska naselja u Baranjskoj županiji su bila u izuzetnom položaju, naime Zagrebačka biskupija je slala svoje svećenike i vjersku literaturu na hrvatskom jeziku u Podravinu, još i u doba turske okupacije u 16. i 17. stoljeću. Danas je Martinačka župa jedna od hrvatskih župa Pečuške biskupije koja je očuvala svoj hrvatski identitet i vjeroisповijest na hrvatskom jeziku. Običaji, tradicija, kultura i vjera podravskog stanovništva su povezani sa svojim hrvatskim precima koji su se doselili u davnim vremenima. Istraživanja su pokazala da se podravski Hrvati smatraju autohtonom zajednicom Hrvata koji su se na tim područjima, pored rijeke Drave prisutni od pojave prvih pisanih dokumenata u doba Arpadovića, zatim kroz tursko razdoblje, sve do danas. Prema povjesničaru, Dinku Šokčeviću u slučaju Hrvata u po-

dravskoj regiji „kontinuiranost njihova obitavanja u šumovitim i močvarnim područjima duž Drave je moguća, međutim treba napomenuti da poslije oslobođenja tih krajeva od Turaka i u njihovoj povijesti je došlo do osvježenja staroga stanovništva”, naime od 17. stoljeća novi hrvatski stanovnici su se doselili sa područja Slavonije, odnosno iz sjevernog dijela Bosne.

U Martinačkoj župi (kojoj pripadaju naselja Križevci, Martinci, Lukovišće, Markoc, Potonja, Brlobaš i Novo Selo) započeti su radovi na obnovi nekoliko tamošnjih crkava. Župnik Ilija Čuzdi upravlja tom hrvatskom župom, u kojoj se vjernici i danas trude očuvati svoju vjeru na hrvatskom jeziku i svete mise ili ostale obrede održati na svom jeziku. Crkve u podravskim naseljima imaju značajnu vjersku ulogu u životu lokalnog hrvatskog stanovništva te svakodnevno bogate njihov način života. Na inicijativu glasnogovornika Hrvata u mađarskom parlamentu, Jozu Solge, krenuli su radovi na crkvenim zdanjima u podravskim naseljima, konkretno u Martincima i Lukovišću. Za Zornicu Novu, Jozo Solga rekao je kako su ostvarili pregovori sa Premijerovim uredom koji će sudjelovati u financiranju investicije. Projekt obnavljanja dvije crkve će biti ostvaren potporom Državnog tajništva za odnose s vjerskim zajednicama i nacionalnim manjinama Ureda predsjednika vlade ukupno sa više od 40.000.000,-Ft. Glasnogovornik Hrvata u Mađarskoj je nadalje istaknuo da će se projekt izvesti preko mjesnih hrvatskih samouprava (u slučaju Martinca, Hrvatska samouprava Martinci, dok u Lukovišću Hrvatska samouprava Lukovišće) te nadzorom mjesnog župnika, Ilije Čuzdija. U prvoj fazi obnavljanja u sklopu radova u martinačkoj crkvi žele uraditi zamjenu prozora i osvježiti interijer crkve, dok u lukoviškoj crkvi je riječ o obnovi krovišta. Crkva svetog Martina u Martincima je izgrađena 1727. godine u stilu baroka pod upravljanjem opata Adama Adacsya, a kasnije 1852. godine je proširena. Prema riječima glasnogovornika: „Unutar projekta se želi ostvariti mijenjanje prozora i unutarnje bojanje i renoviranje zidova, naime prije nekoliko godina uspjeli su popraviti veliku pukotinu na zidu, injektirali su masu koja drži zidove, međutim uništili su iznutra freske, natpise koje se sada želi vratiti u originalno stanje. Ako ne bude pandemija prekrižila planove, obnovljenu crkvu će predati i posvetiti 25. ožujka, na veliki blagdan Martinčana, na Šedovenici, odnosno na martinačkoj bučuri, kada se slavi Blagovijest (navještenje Gospodinovo).” Ukupna

vrijednost sanacije martinačke crkve u prvoj fazi iznosi 24 000 000 Ft.

Crkva Majke Božje Srpnice u Lukovišću sagrađena je 1748. godine nakon turskih osvajanja, također u stilu baroka. Posljednja velika intervencija na crkvi dogodila se 1993. godine uz pomoć lokalne hrvatske zajednice, međutim nažalost u zadnje vrijeme došlo je do daljnog pogoršanja stanja sakralnog objekta. Prvotni zadatak je zaustaviti prokišnjavanje krova i daljnje propadanje zgrade. „Crkva je zaštićena, zbog čega smo trebali tražiti posebne dozvole, izraditi planove. Na srednjem će se dijelu crkve (ne uključivši oltarni dio) popraviti krov. Radove će izvesti u tri faze od kojih sada traje prva faza.” – nastavio je gospodin Jozo

Solga. Ukupna cijena potpore za obnovu ove crkve iznosi 20 000 000 Ft, plan završetka rada je u srpanju 2021. godine, na blagdan Srpnice koja se slavi prve nedjelje u sedmom mjesecu, a ujedno tada se održava bučura/proštenje u Lukovišću.

Lilla Trubić

2020.

Praznik pjevanja u Vršendi

Tko pjeva, zlo ne misli, Tko pjeva, dva puta se moli, Tko želi pjevati, uvijek će pronaći pjesmu na brzake samo tri izreke o pjevanju, no kad bismo tražili slične misli, našli bismo sigurno sijaset. Pjesme do sada ne ispjevane, odnosno koje se već malo znaju pronašli su sudionici/sudionice sada

već tradicionalnog susreta baranskih pjevačkih skupina u Vršendi. Taj susret se sastoji od učenja novih, vježbanja i dotjerivanja već naučenih pučkih i nabožnih pjesama, koncert i pripremu za neki veči nastup. Ovogodišnja prijava bila je upriličena u subotu 3. listopada, a mjesnim organizatorima pridružila se i ovaj put Hrvatska referatura Pečuške biskupije. Misno slavlje nakon mise predvodio je vlč. Augustin Darnai, vilanjski svećenik, voditelj referature, a u ime svih nazočnih se profesorici pjevanja iz Valpova, gdje Aleksandri Čeliković zahvalila predsjednica vršendske hrvatske samouoprave, Marijana Balatinac. Učenje pjesama je nastavljeno poslijednje nedjelje u listopadu, završeno je službom pjevanja u pečuškoj franjevačkoj crkvi, uz svesrdnu materijalnu pomoć Pečuške hrvatske samouoprave.

Sjećanje na muzeologa i etnologa Đuru Šarošca (1929.– 2010.)

Rođen je u Semelju (mađ. Szemely, Baranjska županija U Mađarskoj) 1. prosinca 1929. godine. Godinama radi na seoskom imanju svojih roditelja. Godine 1951. položio je stručnu maturu i šest godina radi u omladinskom pokretu Pečuškog kotara. Godine 1960. upisuje se na struku etnologiju, povijest i slavistiku na Sveučilištu Lorranda Eötvösa u Budimpešti, gdje stječe diplomu.

Narodne novine 4. studenog 1965. (god. XVIII. broj 44.) ovako pišu o njemu:

«Posljednji dan Mjeseca muzeja zabilježen je u Mohaču značajnim kulturnim događajem: Toga dana, u nedjelju 31. oktobra, svečano je predata nova zgrada mjesnog muzeja «Kanižai Doroća» u Srpskoj ulici br. 2. Lijepoj maloj svečanosti koja je privukla veliki broj stanovnika grada...»

Muzej u novoj zgradi na čiju adaptaciju je utrošeno blizu 900 hiljada forinti, bit će biser grada Mohača. Posebno treba pohvaliti njegovo moderno i ukusno uređenje. Preglednost, jasnoća svjedoče o visokom umijeću priređivača sada otvorene impozantne izložbe. No upravo u vezi s tim treba dodati da bogata dalja i bliža prošlost Mohača i okoline nameću potrebu za proširenjem muzeja kako bi pored historijskog odjela mogao dobiti više prostora etnografski dio i unutar

njega izvanredno bogat južnoslavenski materijal. S radošću smo čuli da se predviđa povećanje muzeja u skoroj budućnosti...

Za direktora muzeja imenovan je Đuro Šarošac čemu se mi sa naše strane osobito možemo radovati, jer je u njegovoj osobi na čelo jedne značajne kulturne institucije – od osobitog značenja u pogledu kulture Južnih Slavena u Mađarskoj – dospio stručnjak za južnoslavenski folklor....»

Zaposlio se je dakle u Mohačkom muzeju. Među Hrvatima i Srbima sustavno je vršio prikupljanja raznih predmeta, tekstila. Izradio je program na koji način bi se moglo spasiti od zaborava narodno blago Hrvata, Srba i Slovenaca u Mađarskoj. Njegove inicijative prihvata vodstvo Demokratskog saveza Južnih Slavena, kao i da se unutar ove organizacije utemeljuje Etnografska sekcija.

Godine 1971. društveni sakupljači narodnog blaga, uglavnom profesori i studenti, pomoći njegovih upitnika odlaze na teren, najprije u obližnja hrvatska (tzv. bošnjačka) naselja u okolini Pečuha. Sakupljena folklorna građa i otkupljeni predmeti dobili su mjesto u Mohačkom muzeju. Rad Đure Šarošca 1975. godine donosi nove plodove, naime institucija čiji je bio pročelnik dobije pravo da u svim naseljima u Mađarskoj, gdje živi hrvatska, srpska i slovenska narodnost, može sakupljati narodno blago. U Mohaču je Šarošac 1967. godine otvorio stalnu izložbu pod nazivom *Hrvatske i srpske etničke skupine u Baranji*. (Hrvatski pisac Gustav Krklec prigodom posjete Mohaču o izložbi je rekao: «to je europski nivo».) Od početnih sakupljačkih uspjeha svake godine po dvije ekipe dobrovoljnih sakupljača, koje je on organizirao, sustavno su odlazile na teren na sakupljanja tradicijske baštine. Šarošac je uspio godišnje sakupiti do 600 predmeta, od kojih je svake godine, u okviru priredbe Mjesec muzeja, prigovorio novu izložbu.

Hrvatsko, srpsko i slovensko kulturno blago prezentirao je i znatiželjnoj mađarskoj publici, tako i u većim gradovima Miškolcu i Sambothelu (mađ. Szombathely), gdje je bilo čak do 70 tisuća posjetitelja. Na

U organizaciji Hrvatske samouprave Pečuha 17. rujna održan je II. pečuški znanstveni skup na temu „Narodnosti i umjetnost” u hrvatskom klubu „August Šenoa” u Pečuhu, u europskom gradu kulture za 2010. godinu. Prvi sdesna je Đuro Šarošac.
<http://www.zkhv.org.rs/index.php/vijesti/aktivnosti-zavoda/423-znanstveni-skup-na-temu-narodnosti-i-umjetnost-u-peuhu>

veoma dobar prijam mu je naišla izložba *Tisućugodišnje veze Hrvata i Mađara* koja je čak u petnaest mjesta predstavljena u Mađarskoj, dakako i u Hrvatskoj, Zadru, Senju i u Vlašićima, no ranijih godina na prijedlog predsjednika Franje Tuđmana prikazana je i u Zagrebu te u drugim gradovima Republike Hrvatske. Na zamolbu bosanskih franjevaca izložba 2006. godine putuje u Bosnu. Pored toga imao je razne etnološke izložbe u Zagrebu, Beogradu i Novom Sadu, gdje je izložio eksponate sakupljene od Hrvata, Srba i Slovenaca u Mađarskoj.

Njegov tridesetogodišnji rad iznjedrio je veomu bogatu zbirku Mohačkog muzeja, naime Đuro Šarošac sakupio je 12. 000 eksponata, a od pučkog usmenog blaga sakupljeno je 30.300 minuta (presnimljena građa na magnetofonskim kasetama nalazi se i u Institutu za folklor u Zagrebu) te je snimio čak 20.000 fotosnimaka. Muzej danas raspolaže sa veoma dobro sređenom građom. Izloženi predmeti dobili su visoko priznanje, ne samo od mađarskih, već i od inozemnih stručnjaka.

Kao ravnatelj Mohačkog muzeja priredio je 42 privremene i 4 stalne izložbe i time doprinijeo da hrvatska i srpska narodnost i njezina tradicijska kultura

bude prezentirana i upoznata i od strane većinskog naroda.

Povodom tristote obljetnice franjevaca u Mohaču organizirao je dvodnevni međunarodni znanstveni skup.

Uz njegovu potporu je prigotovljena zavičajna kuća podravskih Šokaca (Hrvata) u Kašadu (mađ. Kásád, najjužnije naselje u Mađarskoj u Baranjskoj županiji).

Đuro Šarošac vodio je i znanstvena istraživanja, napisao sedam monografija te tiskao četrdeset i osam rapsprava. U Debrecinu stiče doktorat na temu *Mohačka keramika i njena prošlost* a u Zagrebu 1991. obranio je disertaciju *Bosanski Hrvati u okolini Pečuha*.

Njegov muzejski rad nagrađen je raznim prizanjima: *Spomen medalja Ferenca Móre* (1981., to je ujedno najveća muzejska nagrada u Mađarskoj); nagrada *Hrvatski pleter* te odlazeći u mirovinu dobija visoko odličje Baranjske županije, dva puta dobio je nagradu *Za socijalističku kulturu*. Godine 1999. u 70. godini je umirovljen. Ima dvoje odrasle djece Miru, profesoricu hrvatskog jezika i matematike, i Ivana, grafičara.

Dr. Đuro Šarošac umro je u mohačkoj bolnici 14. srpnja 2010. godine a pokopan je na groblju svoga rođnog Semelja (19. srpnja).

„Bdijte jer ne znate...“ Proslavljenja je prva nedjelja došašća

U franjevačkoj crkvi u Pečuhu održano je misno slavlje na hrvatskom jeziku prve nedjelje adventa koje je predvodio vlč. Gabrijel Barić. Na početku svoje homilije je istakao važnost ovoga vremena riječima:

Za vrijeme adventa sjećamo se triju stvari:

– postajemo istovjetni s dušom naroda Staroga zavjeta koji je čekao dolazak Mesije

– za ta tri-četiri tjedna čekamo dan rođenja Isusa, treća stvar je veliko iščekivanja drugog dolaska Isusa Krista kada će kao sudac doći da bi postalo svima jasno, tko je dobar tko zao, kada će se svima suditi po tome kako su i što zavrijedili. Dobri nagradu, a zli vječnu kaznu u paklu.

Misno slavlje pratile su pjevanjem članice zbora Augusta Šenoe, službu čitanja obavile su: Lidija Stanaić, Timea Šakan Škrlin i Milica Klaić Tarađija. Kordinatorica misnih slavlja na hrvatskom jeziku u Pečuhu, Vesna Velin, pri kraju mise najavila je da će se hrvatska zajednica i ove godine uključiti u programske tijek „Pečuški advent“ misnim slavljem čiji je termin petak, 11. prosinca/decembra u 17.00 sati, a lokacija Pečuška katedrala. Na žalost ove godine zbog epidemioloških propisa koncert neće biti održan, a neće dolaziti ni svećenici iz Hrvatske. Misit će vlč. Augustin Josip Darnai i vlč. Gabrijel Barić. Vjernici se očekuju i na božićnu misu 26.-og prosinca poslije podne u 16.00 sati u franjevačku crkvu. Hoće li biti tamburaška misa, kao prošlih godina, nije najavljen.

Foto: Akoš Kolar

Gdje je sveti Nikola prisutan svakoga dana

U Hrvatskoj ima više župa posvećenih svetom Nikoli, zaštitniku djece i pomoraca. Ako upišete u tražilicu na svom kompjutoru župa sv. Nikole, izbacit će vam imena brojnih naselja, odnosno župa. Primjerice: Metković, Rijeka – Krnjevo, Koprivnica, Sikirevci, Cavtat, Čilići-Konavle, Stenjevac II. – Zagreb, Jaska, mi vas ovaj put vodimo do Jastrebarskog, župe koja je utemeljena prije 1257. godine jer se te godine spominje u povelji kralja Bele IV. Zanimljivost iz 1848., u spomenu iz iste godine se navodi kako se na temelju zakona moraju od 19. studenoga 1848. g. na narodnom jeziku voditi „vsi zapisnici, koji predi vu latinskom vodili se jesu.“ Tako su se na hrvatskom počele voditi matice, službeni izvještaji i pisma. Župna crkva je od starine smještena na istom mjestu gdje i danas, na prirodnom brežuljku, koji se prije spuštao sve do ceste. Građani i magistrat gradili su crkvu u današnjem obliku od 1772. do 1775., u vrijeme župnika Stjepana Arbanasa, kotarskog dekana i začasnog kanonika zagrebačkog. U vrijeme gradnje crkve, 1772.–1775., kapela svetog Petra, koju je prizidao 1561. hrvatski ban Petar Erdödy, pretvorena je u sadašnju sakristiju. Naročito je vrijedan nadgrobni spomenik hrvatskog bana Petra Erdödyja iz 1567. Ban je pokopan u kapeli svetog Petra,

na mjestu današnje sakristije, a u vrijeme gradnje crkve (1772.–1775.) spomenik je užidan na sadašnje mjesto. Prema legendi župna crkva posvećena je svetom Nikoli biskupu jer se davnih dana jedan bogati građanin Jastrebarskog u nevolji na moru zavjetovao da će u slučaju spaša iz oluje podići u svojem rodnom gradu crkvu tom svecu. Sveti Nikola (oko 270.–343.), biskup Myre (danasm Demre u Turskoj), čiji blagdan slavimo 6. prosinca, zaštitnik je brojnih staleža i zanimanja, pored ostalog djece, pomoraca, ribara, trgovaca, pekara, putnika i udavača te mnogih zemalja, krajeva i gradova, među njima i talijanskog grada Barija, u kojem od 1087. počivaju njegove relikvije. Župni dvor je građen 1795. na mjestu gdje je prije stajala Erdödyjeva ubožnica, a obnovljen je 1992. Jastrebarsko se ponosi i svojim statusom sjedišta preslavnog Jastrebarskog dekanata koji je među ostalima iznijedrio i najveće sinove Crkve u Hrvata, kardinala i blaženika Alojzija Stepinca iz Brezarića te kardinala Franju Kuharića iz Pribića, a od živih crkvenih velikodostojnika biskupe Jurja Jezerinca iz Jezerina, Josipa Mrzljaka iz Krašića i Nikolu Kekića iz Starog Grada kraj Sošica te monsinjore Josipa i Stjepana Balobana iz Brebrovca i Jurja Batelju iz Rastoka.

izvor: portal župe

Erdödy, Petar II. Erdödy [ɛ'rdø:di], Petar II., hrvatsko-slavonsko-dalmatinski ban (?., oko 1504. – Jastrebarsko, 26. IV. 1567.). Sin Petra I. Otac mu je povjerio 1541. upravu nad obiteljskim imanjima, a zbog prisvajanja desetine, naseljavanja kmetova na kaptolskim posjedima 1542.–49. dolazi u sukob sa zagrebačkim Kapetolom. Zbog osmanskih osvajanja 1545. izgubio je posjede u Križevačkoj županiji pa je preselio kmetove na svoje ugarske posjede (Monyorókerék i Vörösvár). Ratujući protiv Osmanlija 1552. kao kapetan krajiške vojske razorio je Gradišku i Veliku (Kraljeva Velika), a 1554. povjerena mu je obrana Kostajnice i Novigrada na Uni. Pobunu Draganića i Domagovića ugušio je 1556., a s N. Zrinskim sklopio je 1557. ugovor o zamjeni posjeda Zrinskih (vlastelinstva Vrbovec-Rakovec i Medvedgrad) za ugarske posjede Erdödyja. Kralj Ferdinand I. potvrdio mu je 1559. vlasništvo posjeda u Hrvatskoj (Cesargrad, Okić, Lipovac, Jastrebarsko, Želin, Hrastilnica i dr.), a 1560. kupio je posjed Kerestinec (podno Okića). Kao ban (u bansku čast svečano uveden tek u ožujku 1557.) pobijedio je Osmanlije kod Hrastovice (1558.) i Slatine (1562.). Nakon pobjede kod Obreške (kod Ivanić Kloštra), kralj ga je 1565. nagradio grofovskim naslovom. Sklon protestantizmu pozvao je 1563. protestantske propovjednike na svoje posjede i pomagao širenje knjiga tiskanih na hrvatskome. U Jastrebarskom je utemeljio prebendu uz kapelicu sv. Petra, u kojoj je i pokopan.

Citiranje: Erdödy, Petar II.. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 19. 11. 2020. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=18221>>.

Jaslice u pečuškoj franjevačkoj crkvi

Otkako je sveti Franjo Asiški u talijanskom Grecciju „živim Betlehemom prikazao rođenje malog Isusa, Božić je nezamisliv bez postavljanja jaslica u crkvama. Prema predajama sudionici polnoćke u šumi mogli su i sami u naručju držati malog Isusa. Jaslice su postavljene svake godine i u Franjevačkoj crkvi u Pečuhu, crkvi u kojoj je kršten veliki hrvatski slikar Zlatko Prica.

Kipove za jaslice izradili su franjevci u stolarskoj radionici Sv. Josip u Pečuhu u prvoj polovici prošlog stoljeća, a u svetište sv. Franje postavili su prvi puta 1941. godine, piše László Molnár, svjetovni predsjednik župe Franjevačke crkve na web stranici iste.

Početkom 1920-ih u Budimpešti je živio mladić po imenu Ferenc Tóth, koji je zanat naučio u poznatoj stolarskoj radionici Józsefa Kálmana, a također se razumio i u obnovu antiknih namještaja. Njegov je župnik Valeria Bohnert postao gvardijanom samostana u Marijađudu i zadužio je Ferenca da obnovi tamo stari namještaj koji je nakon završenog posla ostao u samostanu i pridružio se franjevcima.

Oszvald Oszlay je osnovao radničko bratstvo, koje je sadržalo i radionicu za izgradnju oltara za sve samostane franjevačkog reda, a stolarska radionica pod imenom sv. Josip nalazila se u Pečuhu. Nadaleko je postala poznata ta radionica koju je vodio upravo spomenuti Ferenc Tóth, kasnije brat Ernesto. Iz ruku majstora izlazile su predvne skulpture, oltarni okviri, oratorijski i liturgijska oprema. Jedan od vrhunaca vrijednih fratara bile su jaslice koje su dovršile 1941. godine za Božić. Te godine vjernici koji su sudjelovali u franjevačkoj crkvi na svetoj misi polnoćki imali su silno iznenađenje. Na mjestu glavnog oltara ukazao se prizor svete noći uz pomoć oslikanih drvenih kipova u prirodnoj veličini. „Trijumfalni novi Greccio ... Cijela je crkva postala svetište u Betlehemu! – piše pater Tatray u tadašnjem franjevačkom glasilu.

Pečuške franjevačke jaslice izgrađene su po uzoru franjevačke crkve San Antonio u Rimu. Za betleemsку kompoziciju kipova bilo je potrebno 41 tona drva (šikloška vrba, mohačka topola, vrba i lipa),

boja u vrijednosti od 2000 penga, dvjesto kilograma ljepila, 800 metara juta i 12 vreća mahovine. Svaka skulptura bila je isklesana iz jednog debla, osim dvo-metarskog slona koji je izrađen od dva komada trupca i na kojem su radili čitava dva mjeseca. Radovi su trajali oko 23 tisuće radnih sati. Brat Ernesto planirao je izraditi 35-45 figura u prirodnoj veličini, ali na kraju izradilo se čak 55 kipova, što ljudi, što životinja u originalnoj veličini. Postali su dijelom franjevačkog Betlehema: mali Isus, Djevica Marija, sv. Josip, tri mudrača, deset pastira, četiri kraljevska pratitelja, deset anđela, jedan slon i jedna deva, dva psića i 18 komada janjadi.

Betleemske jaslice su pečuški franjevci u crkvi postavljali sve do Božića 1949. godine. Raspuštanjem redovničkih zajednica i nakon što su 10. lipnja 1950. franjevci kamionom odvezeni iz grada kamo se nikada više nisu vratili, ta tradicija je prekinuta. Međutim, jaslice su nekim čudom očuvane i ostale ukrasom božićnih blagdana.

Umjetničke jaslice rođene od franjevačkih ruku kakve se ne mogu vidjeti nigdje drugdje u Mađarskoj, i dan danas u božićno vrijeme stoje u franjevačkoj crkvi u Pečuhu, i svakog Božića šire misao franjevačkog redovničkog života „Moli i radi!“ *Fotografiju o jaslicama vidi na šestoj stranici ovoga broja.*

TŠŠ

Misa i koncert u došašću 2019.

Svetu misu u pečuškoj bazilici predvodio je mons. Josip Kuhić, rektor zagrebačke katedrale, koncelebrirali su vč. Augustin Josip Darnai i Gabrijel Barić. Pjevalo je zbor Augusta Šenoe, a koncert božićnih pjesama izveo je zbor baranjskih pjevača. Pjesme je odabrala i uvježbala Aleksandra Čeliković iz Valpova. Nazočne je poslije koncerta pozdravio i generalni konzul Republike Hrvatske u Pečuhu, nj.e. Drago Horvat.

Dvije poučne priče s portala za vjeronauk

Marijin san – božićna priča

Josipe, sanjala sam čudan san. Ne razumijem posve što mi se snilo, ali mi se čini da ima veze s rođendanom moga Sina. U mome snu ljudi se pripremaju nekoliko tjedana za rođendan moga Sina. Ukršavaju kuće, kupuju novu odjeću i mnoge lijepe darove. Čudno je bilo to što darovi nisu bili za moga Sina.

Ljudi su zamotali darove u fini, šareni papir i stavljali ih ispod drveta. Da, drvo, Josipe, usred njihovih kuća. I to ukrašeno drvo sa svjetlucavim nakitom. Na vrh drveta stavljaju figuru, nešto kao andeo. Baš nekako lijepo. I svi nasmiješeni, veseli. I darivali su jedni druge, ali ne i moga Sina. Čini mi se da ga ni ne poznaju. Ni ime mu nisu spomenuli, uopće. Osjećala sam da bi im on čak smetao kad bi svratio. Kako tužno, ne biti dobrodošao i željen na proslavu vlastitog rođendana. Sretna sam da je to samo san. Bilo bi tužno, Josipe, kad bi to bila stvarnost.

Zvezdani taliri – bajka Braće Grimm

Bila jednoć djevojčica bez oca i majke, a tako siromašna da nije imala ni sobice, da u njoj stanuje, ni postelje da u njoj spava, i napokon ništa drugo osim siromašne odjeće na sebi i kore kruha u ruci, što joj netko samilosno darovao. No bila je dobra i pobožna, pa kako se nitko za nju nije brinuo, uzdajući se u Boga, podje u svijet.

Sretne je siromašan čovjek i zamoli: Daj mi štogod jesti, gladan sam.

Djevojčica mu dade sav svoj komadić kruha i reče: Bog te blagoslovio! I podje dalje.

Zatim je sretne dijete i zamoli: Studeno mi po glavi, daj mi štogod da je pokrijem.

Djevojčica mu dade svoju kapicu.

Kad je išla neko vrijeme, eto ti opet nečije dijete bez prsluka i prozeblo.

Djevojčica mu daruje svoj prsluk.

Idaše ona dalje, kad opet naiđe neko dijete bez kaputića.

Djevojčica svuče svoj i dade mu ga.

Napokon stigne u šumu i uto padne mrak: i opet pred nju dijete bez košuljice. Pobožna djevojčica pomisli:

„Tamna je noć, ne vidi te nitko, možeš dati i košulju“ pa je svuče sa sebe i obuče dijete.

Tako bude bez ičega.

Najednom stanu padati zvijezde s neba, sve sami tvrdi i sjajni taliri (talir = zlatnik, zlatan novac). Premda je svoju košuljicu darovala sada je na njoj bila nova od najfinijeg platna. Skupi u nju talire i bude bogata za sav život.

Sestre Družbe Božje ljubavi u Pečuhu, u Kertvarošu prije pet godina, s vjernicima

Preminuo farnik Joško Preč (1926. – 2020.)

Joško Preč (1926. – 2020.)

Foto: Petar Tyran

Kada je 21. septembra navečer undanski cinklin na znanje nam dao da je muška osoba preminula, friško se je proširila tužna vist med ljudi, da je farnik u mirovini Joško Preč u 95. ljetu svojega žitka i u 61. ljetu svoje duhovničke službe preminuo u Domu za umirovljene duhovnike u Juri.

Joško Preč je rodjen 19. februara 1926. u

Undi. Zaredjen je za svećenika 19. junija 1960. u Juri. Kao kapelan je službovaо u Écs-u (1960. – 1961.), potom u Vedešinu i Umoku (1961. – 1964.) U Kemlji je bio farnik od 1964. do 1966. ljeta. Zatim u inozemstvu (A) služi u Železanskoj biskupiji, na području nekadašnje Jurske biskupije, najprvo kot dušobrižnik u Novoj Gori (1966. – 1972.). U Bečanskoj nadbiskupiji provizorijefareInzersdorf Velm-Götzendorf (1972. – 1976.). Vrati se u Železansku biskupiju i u Dolnjnoj Borti (1976. – 1977.) i u Velikom Borištوفu (1977. – 1987.) vrši svoju vjersku službu. Skrbi se i za faru Mali Borištof (1985.) Farski moderator nastane u Ketelju (1987.), Šundrofu (1987. – 1988.) i u Filežu (1988. – 1989.) Ovoga ljeta stupi u mirovinu, a od 2000. ljeta živio je u Domu za umirovljene duhovnike Jurske biskupije u Juri.

Dijamantnomašnik, hrvatski duhovnik dušobrižničko služenje Gradišćanskih Hrvatov si na srcu nosi sve do svoje smrti. Urednik je bio crkveni novin *Crikveni Glasnik* (1978. – 1981.) i duga ljeta piše članke vjerskih razmišljanja za Hrvatske novine (A). Piše knjige – Bog je ljubav, ljubav je Bog (1984.), Marija (1987.) – i pjesme vjerskim sadržajem. Hrvatsko štamparsko društvo (A) 2008. ljeta mu je objavilo knjigu s naslovom *Ispunjen ljubavom* – premišljavanje kroz crkveno ljeto.

„Najveća zapovid je ljubav. O ljubavi pjevati dan i noć. Bog nas je iz ljubavi stvorio za ljubav. Bez ljubavi je čovik živ mrtvac... Za nas mora biti ljubav svakidašnji kruh, jer ako ne damo ili ne dostanemo ljubavi, gladna, prazna nam je duša, kao želudac bez kruha... A ljubav svi tribamo, za ljubavom čeznemo i razočara-

ni su ljudi od takovih ljudi ki nam svega daju, nek ljubavi ne. A ča je rang, odlikovanje, čast, ništa prema ljubavi. Rosite nebesa ljubavi, da nastane na svitu more ljubavi, da se budu mogli svi ljudi kupati u velikoj, prevelikoj ljubavi Božjoj” – piše u članku „Najveća zapovid” u Hrvatski novini. (18. 11. 2011.)

Ljubav, veselje, radost i mir prati ga u dušobrižničkom djelovanju, ča je njemu ne samo služba, nego i životvorni kruh prema voljenom Bogu. Podupira, pomaze nesretne, siromahe – Majku Terezu, siromašnu dicu u Hrvatskoj i Madjarskoj- kroz razne zaklade, a 2018. ljeta utemeljio je Zakladu Pastores Dabo Vobis za potpor odgoja duhovničkih zvanj u Juri.

Sveti mašni aldov za njegovu dušu prikazan je bio petak, 2. oktobra u Undi, u crkvi Sv. Martina u 13 uri. Glavni celebrant zadušnice bio je jurski biskup dr. Andras Veres. Pod peljanjem dušobrižničkoga vijenca austrijskih i ugarskih farnikov i poštiteljev su ga sprohoditi na zadnji zamaljski put u undanski cimitor.

Marija Fülöp Huljev

Milost koja sve vodi nas...

Želja za ukinućem ropstva

John Newton (1725. – 1807.) kapetan broda trgovine robljem 10. svibnja 1748. godine doživio je „veliko oslobođenje” u morskoj oluji vraćajući se kući. Brod se u oluji skoro slomio, piše u dnevniku, kada je skrušen povikao: „Gospodine, smiluj nam se!” Brod je spašen, on se obratio, ali je nastavio trgovinu robljem, ali je zahtijevao da se s robovima ljudski ponaša. Kasnije je ipak napustio taj zanat, postao svećenik, i uključio se u borbu koju je William Wilberforce, član engleskog parlamenta u 18. stoljeću vodio, naime odlučio je ukinuti ropstvo u britanskim zemljama. Stalni neuspjesi ga obeshrabruju, ali prijatelji – među kojima je i bivši kapetan broda s robovima, a sada pokajnik, svećenik i autor slavne „Amazing Grace” inspiriraju ga da nastavi dalje.

Čudesna milost (originalna verzija)

Čudesna milost (kako sladak zvuk!)
 Koja je spasila bijednika poput mene
 Jednom bijah izgubljen, ali sad sam pronađen
 Bijah slijep, ali sad vidim
 Milost je naučila moje srce da se boji
 I milost je oslobođila moje strahove
 Kako se divno ta milost pojavila
 U satu kad sam povjeroval

Kroz mnoge opasnosti, teškoće i zamke
 Dosad prođoh
 Milost me dodavde sigurno dovela
 I milost će me odvesti kući

Bog mi je obećao dobro
 Njegova riječ učvršćuje moju nadu
 On će biti moj štit i sigurnost
 Dokle god život potraje

Da, kad se meso i krv raspadnu
 I kad smrtni život prestane
 Imat’ću, unutar vela
 Život sreće i mira

Zemlja će se ubrzo otopiti kao snijeg
 Sunce će se suzdržavati od sjaja
 Ali Bog, koji me ovdje dolje pozvao
 Bit’ću zauvijek moj

Čudesna milost (kako sladak zvuk!)
 Koja je spasila bijednika poput mene
 Jednom bijah izgubljen, ali sad sam pronađen
 Bijah slijep, ali sad vidim

Tekst pjesme koja se danas pjeva napisao je John Newton, njegovu verziju svojataju sve kršćanske zajednice, u njoj se očituje živa slika Božjeg milosrđa. Melodija na koju se ona danas izvodi je stara škotska, koristi pentatonsku skalu, a uz pjesmu se kao pratnja predlaže gajde.

MILOST

John Newton, Virginia Harmony

Milost koja sve vodi nas,
 daje snagu i mir.
 Oživjela je život moj,
 bijah slijep, a sad vidim.
 Vrijeme teče, prolazi sve,
 milost nam Bože daj,
 da živeći ne umremo,
 da svjetlo budeš nama.
 Sve pjesme naše za Te su
 i molitve naše,
 spasi, o Oče, narod svoj,
 nek' milost vodi nas!

Odabrala: MKT

Istaknuta slika: <https://cajonperuano.org/tag/amazing-grace/>

Milost (amazing grace)

John Newton

1. Mi - lost ko - ja sve vo-di nas, da -
 je sna - gu i mir. O ži-vje - la je
 ži-vot moj, bi-jah slijep, a sa-da vi - dim.

Lucija - 13. decembar/prosinac

Narodni običaji iz okolice Unde

Sveta Lucija rođena je u Sirakuzi (Sicilija) 283. ljeta. Zbog svoje kršćanske vjere podnijela je mučeništvo 303. Po tradiciji Luciji su izvadnjene oči i stavljene na pladanj, tako je ona postala zaštitnicom oči i vida. Relikvije Sv. Lucije čuvane su u Veneciji u crikvi San Germia. Nakon dugoga mučenja progonitelji kršćanov su joj mačom odsikli glavu. Njen dan se slavi 13. decembra i puno običajev, navadov i vjerovanj se veže za ov dan.

Lucijin kalendar

Običaj je bio da od Lucije do Božić kroz 12 dan prati i zabilježi se vrime. „Kako su dani od Lucije do Božića, takovo vrime ćedu imati pojedini miseci cijelo ljeto” – kaže narodna poslovica vezana s Lucijinim kalendrom. Iz ljeta 1892. slijedeće prognoze su zabilježene u Hrvatskom Židanu:

januar	(13.)	oblačno i godina/kiša/
februar	(14.)	magla
marc	(15.)	lipa, svitlo
april	(16.)	lipa, svitlo
maj	(17.)	svitlo
juni	(18.)	lipa, svitlo
juli	(19.)	oblačno, mutno
august	(20.)	veter, zdolac
septembar	(21.)	lipa i godina
oktobar	(22.)	godina i magla
novembar	(23.)	oblačno, mutno, magla
decembar	(24.)	sfitlo i magla

(Dr. Ivan Horvath)

Lucijanje Samo na Undi i dan – denas idu dica lucijati. Dičaki (školski tovaruši, rodjaci) dvimi, trimi prohadjaju kroz selo slamom u ruki i pozdravljaju domaćine. Nekada kod vežnoga praga, u sadašnjici kod putnih vrat postanu i velu:

„Hvaljen budi Jezuš i čestita vam sveta Lucija!
Buog van daj čuda kokoš, čuda piplićev,
čuda racov, čuda racićevo,
čuda gusak, čuda gusićevo,
čuda svinj, čuda prašćićevo,
čuda slanine, čuda masti,
čuda krav, čuda konji,
čuda šenice, čuda herži,
čuda djarca, čuda zobi,
čuda hajde
da vam se gospodarstvo ne razajde.”

(Dr Ivan Horvath)

Lucijanje i u sadašnjici je živ običaj na Undi

Čestitari su obično dostali jabukov rijetko krat pinez.

Mladim divojkam i ditići su htili projt lucijati. Pred Lucijinim danom u noći su krenuli na *djelovanje* da ih nigdor ne vidi, kada gospodar i domaćini već spavaju. Slamom su posipali, pošicali cijeli dvor, *nakinčili* su kapiju/lesu, plot, stabalje, grme. Dobro su zagazili slamu u zemlju. Ako je smrz bila na vidu onda su slamu i s vodom poljali da se zamrzne. Na Lucijin dan su divojke ovako imale dost posla dokjeg su pomele i očistile dvor i ulicu. U tom poslu im je većkrat i srdita, ljuta majka došla na pomoć, jer nemoguće je bilo ov posao friško zagotoviti. Na ovakovo djelo sam i ja bila sudjelna kao mlada divojka. Ditići su i na ov način upoznali divojkinu marljivost i čistoću.

Lucijin stolac (Feri Farkaš) Ako je kanio neki muž doznati da u selu svojem ke žene su viške, izdjelao je driveni stolčić od dvanaest dijelov driva od Lucije do Badnjaka. Na polnoćki je stao na stolac i video je viške okrenute s hrbatom prema oltaru. Po polnoćki ali morao se je jako pašćiti domon i hititi prik sebe sol ili kakovo zrnje da ga viške ne bi naganjale i začarale.

Narodna vjerovanja, proricanja Undanske, židanske i prisičke divojke iz znatiželje napisale su na cijedule muška imena. Zamotane cijedule pometale su pred spalom u vankuše. Jutro kada su se prebudile jednu

cjedulu su izvukle. Ime ko je bilo tamo napišeno je moglo biti ime budućega im muža. Drugi dan su se pa o tomu razgovarale. Drugi običaj je bio lijanje vošćenoga loja sviće. Kada su vrući loj ujali na hladnu vodu pretvorio se je u neke figure. Iz ti formov su izgledali kakovu meštiju će imati divojkin budući muž. Neke divojke su čerišnjovu grančicu stavile u vazu. Ako je na Božić grančica procvitala onda je na mesopuste predvidjeno bilo veselje/vjenčanje.

Pšenična sitva U cijelom Gradišću još i u sadašnjici poznat običaj je sijanje pšeničnoga zrnja. Na dan sv. Lucije u pladanju ili u nekakvu malu zdjelicu stavu zr-

nje koje se mora držati vlažno. Kada doraste sitva stavi se pod božićno drivo, pod *kriskingj*. Neki ju odnesu u crikvu i stavu ju oko Betlehema. Komu sitva nastane lipo zelena taj će biti sričan idućega ljeta. **Zabrane Lucijinoga dana** Na Lucijin dan žene nismu smile stupiti u tudji stan. Ako je neka to pozabila nagnali su ju van, na Undi s metlom van iz stana. Na ov dan bilo je prepovidano ženam krpati, hekljati, štrikati s iglom baratati, jer bi onda zašile kokošinju zadnjicu, ke ovako ne bi znale nesti jaj idućega ljeta. Na Luciju žene su *počivale*. Na ov dan nisu smile djelati. Pred Lucijinim danom su si sve uredile, kuhale su objed i na drugi dan.

Marija Fülop Huljev

Hodočasnik – pješak od Berlina do Sibira

Carsten (Kristijan) Schepers, rođ. 8. 10. 1982. u 14 513 Teltow, Ruhlsdorfer Strasse 103. u krugu Potsdama kod Berlina. Neoženjen, stolar po zanimanju. Rimokatoličke vjere. Krenuo je na petogodišnje putovanje pješice s kolicima koja se koriste u Trgovačkim centrima u koje kupci stavlaju kupljene stvari. On je u njih stavio svoje stvari koje koristi na svom putovanju. Spava vani ili pod nekom nadstrešnicom ili na klupi u parku, na kolodvoru, u kući ako ga netko primi. Od nas nije ništa tražio, čak ni jesti. Spavao je u parku. Dnevno prijeđe oko 15 kilometara, a kolica gura ispred sebe koja imaju 120 kilograma težine. Ponio je sa sobom dva zlatnika i laptop. Nema telefona. U Francuskoj su mu to sve otuđili. Od tada ide bez ičega. Tamo je mijenjao i kolica jer su mu se prva raspala. Na putu svraća u Caritas, ili u neku drugu crkvenu instituciju, te Crveni križ gdje traži da mu daju jesti, ako se nigdje drugdje ne snađe. Tu se poziva na ljudska prava po kojima su mu dužni dati. Neki mu ljudi daju i novaca. Kad je bio kod nas rekao je da kod sebe ima oko pet tisuća kuna.

Svoje je putovanje započeo iz Potsdama 25. 08. 2018. Planira propješaći otprilike 11.700 kilometara (od Njemačke preko Portugala, Francuske, Italije, Grčke, Turske do Sibira) koje će trajati oko 5,5 godina. Iz Sibira se natrag kući planira vratiti vlakom. Učiniti će 15 milijuna koraka, za tih pet i pol godina pješačenja.

U srijedu navečer 4. studenog na blagdan sv. Karla Boromejskog (svetac koji je u 16. stoljeću bio biskup i Milanu u vrijeme velike bolesti kuge) dolazi gospodin i pita kad je misa kod nas u crkvi sv. Vinka Pallottia u Vinkovcima?! Odgovorio sam mu da je u19 sati. Pitao je da li su Vinkovci dobili ime po tom po sv. Vinku.

Rekao sam da nisu. Bio je na misi i otišao. Ja sam video neka kolica između zida i dvorane za vjerouau. Puna su nekih vrećica, starih stvari. Pomislio sam da ih je neki prosjak ostavio. Što s njima učiniti? Razmišljao sam. Kuda da ih sklonim? Mogla bi ih djeca razbacati, uništiti?! Sutra navečer vidim opet tog gospodina gdje razgovara s našim župnikom p. Ilijom u dvorištu. Opet je bio na misi i pričesti. Ujutro kad sam išao pripremiti za jutarnju misu, vidim u dvorani gori svjetlo, što prije nisam viđao tako rano. Pogledam, a taj čovjek stoji i piće nešto. Spavao je u dvorani na madracu. Došao je s nama na doručak. Kod nas je boravio četiri dana (3.-5. listopada 2020.) P. Ilija mu je stavio nove kotače na kolica koji imaju ležaj pa će mu dulje trajati.

Ilija ga je primio pod krov kao nepoznata čovjeka. Dao mu je jesti. Platio mu je put do Osijeka da ide na testiranje na koronu, kako bi mogao nastaviti put za BiH. Kristijan se prihvatio posla, prao suđe u kuhinji i kupio lišće u dvorištu i odvozio na kompost. U Osijek je išao vlakom na testiranje, a nalazi su mu stigli u subotu ujutro mailom-negativni. On se uputio prema BiH 5. 10. 2020 oko 9,30 sati iz naše župe. Neka mu bude blagoslovljeno. Do sada je proputovao: Njemačku, Belgiju, Nizozemsku, Francusku, Španjolsku, Portugal, Italiju. Bio je u Fatimi i Lurdu. Zamolio sam ga napiše par rečenica iz iskustva s dosadašnjeg putovanja. On je to napisao na njemačkom jeziku, a evo prijevoda tog zapisa. *Moje iskustvo s ljudima u Hrvatskoj u biti je jako dobro. Ludi su srdačni, spremni pomoći i međusobno su dobro povezani. Pretpostavljam da je to ostavština posljednjeg rata. Kad bi htio Hrvatsku usporediti s nekom zemljom onda bi to bio Portugal. Portugal je kao i Hrvatska poljoprivredno obilježena zemlja.*

Ljudi se u Portugalu tradicionalno susreću u restoranim za ručak i večeru i svoje prijatelje pozivaju za stol ako je još koje mjesto slobodno. Portugal je kao i Hrvatska, sigurna zemlja. Kroz Njemačku i Belgiju hranio se od voća koje bilo usput. Inače jede što stigne, jedino što svaki dan uzima limun i vitamine. Na upit da li je bilo dana da nije ništa jeo? Kazao je da je hodajući kroz Španjolsku tijekom šest dana jedva nešto malo jeo. Prolazeći usput vidio je jednu kozu kojoj je pastir donio komada kruha. On je uzao taj komad kruha i pojeo. To mu je, kaže, bio najslađi komad kruha u životu. U Vukovaru je htio ići u muzej. Nije imao novaca pa mu je jedan gospodin platio ulaznicu. Baš lijepo za naš Vukovar. Zapamtili ljudi kako je njima bilo u izgnanstvu. Uza se nema nikakvih lijekova.

Još nije bio bolestan ni prehlađen, iako je prošao jedan dio puta od kada je počeo harati visu korone po svijetu. Na sat pješači prosječno oko 7 kilometara, a dnevno prijeđe petnaest kilometara, što govori da on ne pješači cijeli dan. U Rusiji će, kaže, prelaziti oko tri kilometra na sat jer je tamo manje asfalta. Od Berlina do Vinkovaca prešao je 9, 350 kilometara. Za dvije godine, šest mjeseci i deset dna koliko pješaci smršavio je 25 kilograma. Sa sto kilograma došao je na 75. Nakon BiH planira za Grčku, Tursku, Ukrajinu pa sve do Sibira pješačiti. Ljeti dnevno popije oko 7 litara, a zimi oko 3 litre vode. Budući da su mu sve ukrali, nema ni karte, ni navigacije. Orientira se po mjesecu i zvijezdama i po stranama svijeta.

On je vjerovao u ljude i u Božju providnost. Kaže, da su od stotinu osoba devedeset i devet pomogli, izišli u susret. Nakon što su ga opljačkali nije klonuo nego je nastavio dalje pješačiti u uvjerenju da je to samo jedna kušnja. Kad dođe u neki grad potraži knjižnicu gdje može besplatno koristiti internet. Tu pogleda put do slijedeće postaje kamo je kanio doći. Tu koristi priliku da pošalje maliove. Kontaktira s Uredima za strance, vjerojatno da znaju za njega kako ne bi imao problema

na putu. Svakih tisuću kilometara mijenja cipele. Kaže da nema ni jednog žulja. Zanimljivo. Ima neke bilježnice u koje bilježi događaje s putovanja i još neke podatke. Uza se ima džepno Sv. pismo koje dobio u muzeju u Francuskoj na njemačkom jeziku staro oko 120 godina.

Motivi koji su ga potakli na ovakav put su zacijelo višestruki. Jedan od njih je da provjeri svoje sposobnosti kako se održati na životu u uvjetima koji nisu poznati modernom čovjeku koji ima sve osigurano i opet je nesretan i nezadovoljan. Provjeriti ljude koje će susresti na svom dugom putovanju. Svoju izdržljivost. Razmišljati o sebi, o svijetu, o Bogu. On kaže da ima i religiozne motive. Nakon smrti majke, ostvarenje ovog pothvata se još više pojačalo. On je inače umjetnički stolar pa ga je i to potaklo da upozna crkve, dvrorce, samostane i kuće s rustikalnim starim namještajem. Tako on kaže. Treba mu vjerovati.

Pitao je još neke svoje poznanike da li žele s njim krenuti, ali nitko se nije javio?! Zato je krenuo sam. Ovo je, priznat ćete, veoma hrabar pothvat. Ja ovako nešto nisam čuo ni pročitao. Za njegova su se kolica zanimali muzeji kad se vrati da im ih pokloni. Ponekad popije čašu vina, pivo. Razborit, jednostavan.

To je velika avantura. To je više od avanture. To je nešto jedinstveno, do sada nezabilježeno. Ovo je podvig pojedinca. Možemo to nazvati i ludošću, ili kako god želite. Kako će to završiti? Hoće li možda neki njegovi zapisi i iskustva otkriti nešto što mi ne znamo. Vjerojatno hoće.

Nakon sedam dana vratio se iz BiH. P. Ilija ga je pitao, zašto se vratio??? Kazao je da je neka duga cesta bila u obnovi i po njoj nije mogao gurati kolica. Našem župniku p. Iliju je javio da će nastojati nekim drugim putem krenuti za BiH.

Meni se ovo njegovo putovanje ipak čini jako zagonetnim, hrabrim, iscrpljujućim, nevjerojatnim, faničnim. Vi ćete vjerojatno još nešto moći ovome dodati kad ovo pročitate. Možda vi imate neko slično iskustvo koje ste čuli ili negdje pročitali. Ipak je najbolje sačekati da ovo putovanje završi kad Kristijan ili netko drugi objavi u cijelosti kako je to prošlo nakon pet i pol godina pješačenja kroz mnogo zemalja.

Putovanje bi trebalo trajati još najmanje tri godine ako ga nešto ne pomrsi, a onda će uslijediti analiza svega doživljenog i viđenog. Epilog ovog putovanja-pješačenja će ipak biti tajna u duši pješaka s kolicima koja će gurati pred sobom 11.700 kilometara.

Zapisao vlč. Marko Bubalo, svećenik u miru

S. MARIA DE BONO CONSEJO